Heemkundige Vereniging

DE GONDE

3 MAAND. UITGAVE
16de jrg. nr.3-4 1988

VERANTW. UITGEVER
A. DE BAETS
KLINKERLAAN 23
9230 MELLE

ISSN 0770-0393

kantoor 1 GEMEENTEPLEIN 13 - 9230 MELLE

HEEMKUNDIGE VERENIGING DE GONDE MELLE

Onze oude

HERBERGEN

door Aug. DE BAETS

"DE ZWAAN"

('t Swaentjen)

In het tijdschrift "Toerisme in Oost-Vlaanderen" (1), vinden we volgende beschouwingen in verband met de herbergnaam "De Zwaan". Deze naam is een van de oudste en meest verspreide herbergnamen. Men kent hem als huisnaam voor brouwerijen en stokerijen.

Meestal waren de brouwerijen destijds verbonden met een herberg zodat de overgang naar herbergnaam aldus verklaard kan worden. Een andere uitleg is mogelijks te zoeken in het vers dat Ter Laan aanhaalt in zijn Folkloristisch Woordenboek:

"De Swaen voert iedere kroeg
zowel in dorp als stad
omdat hij altijd graag
is met den bek in 't nat"

Deze herbergen mogen doorgaans tot de oudste van de lokaliteit gerekend worden en waren meestal gesitueerd in de dorpskom of op belangrijke verkeersknooppunten.

In het Poorters-en Buitenpoortersboek van Gent (2) vinden we in 1478 een eerste vermelding van de herberg "In de Zwane" te Melle. Ze was gelegen nabij het leen "Stuvenberghe".

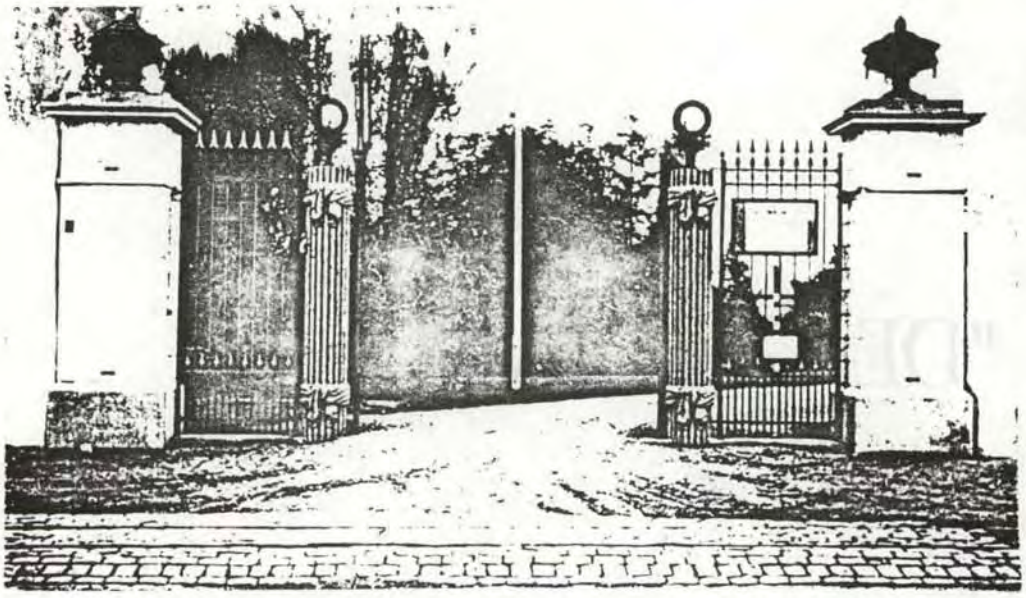

Dit leen strekte zich uit tussen
de huidige Brusselsesteenweg en de Schelde,
rechts van de Tuinbouwschool (H.R.I.T.)

Hector DE TEMMERMAN fs. Pieters, die in het voormelde jaar het Poorterschap van Gent had aangevraagd, woonde er toen met zijn twee zonen en een dochter. De herberg stond langsheen de Brusselse heirweg tussen de Molenbeek en het Goed te Olfene.

In een vorige bijdrage "Wat betekent de naam van Melle" (3) hadden we het al over de betekenis van de naam Olfene. Deze naam zou, volgens Dr. M. Gysseling (4), afstammen van het woord "Albhona" een tot prehistorische nederzettingsnaam geworden waternaam waarbij "albh = wit" en dus betekent het "witte water".

Dit zou dan betrekking hebben op de Molenbeek die tussen het Goed te Olfene en de Tuinbouwschool in de bocht van de Schelde uitmondde. Aan de overkant bevond zich de Abdij van Nieuwenbos.

Over de beek, voorbij de bocht in de Schelde lagen de "Aert" en de "Spijker". De "Aert" was een losplaats voor de boten en de "Spijker" een graanschuur waar de boeren hun granen opstapelden. Deze plaats was goed bereikbaar vanuit de dorpskern via de heirweg en het Akkerstraatje zorgde voor een goede verbinding met de Elsdries. Onnodig te zeggen dat deze plek al van oude tijden druk bezocht werd.
Op enkele stappen daar vandaan lag het leen "Stuyvenberg" en het Goed van de Wollewevers van Gent begrensd door de heerlijkheid Van den Abeele. Het was de plaats waar de schandpaal stond.

Camille Melloy schreef in zijn bekend werkje "Melle avant le déluge" (5) een merkwaardige zin als volgt:

> "Avant la guerre (1914-18), j'aurais pu vous montrer encore, dans sa ceinture de saules étêtés, la mare maudite qui ne rendait jamais ses noyés et, au coin d'un bois seigneurial, le pilori de granit où avaient gémi les malheureux serfs du Moyen - Age.....".

Vrij vertaald:

> Vóór de oorlog had ik nog de verdoemde poel kunnen tonen, omringd door afgeknotte wilgen, die de verdronkenen nooit teruggaf, en, aan de hoek van het bos van een heerlijkheid, de granieten schandpaal waar de ongelukkige laten uit de middeleeuwen hadden gejammerd". (6)

In feite staan we hier voor de eerste geschreven getuigenis over de plaats waar de schandpaal stond. Dit moet aan de aandacht van de H. Verbist ontsnapt zijn. Aan de hand van de kadastrale kaart van P.C. Popp konden we zien dat de schandpaal in de hoek stond waar twee bossen in punt elkaar raakten. Ze behoorden destijds tot de heerlijkheid Vanden Abeele.

De schandpaal werd in 1987 door de bemiddeling van P. Den Haese, voorzitter van de Heemkundige Vereniging "De Gonde" en E.P. Labyn, voorzitter van de Gemeentelijke Cultuurraad, gerestaureerd en naar het Gemeenteplein overgebracht (7).

De herberg "De Zwaan" was dus gelegen op een verkeersintensieve plaats en we mogen haar dus wel tot de oudste van de gemeente rekenen.

In 1634 wordt ze opnieuw vermeld in verband met een proces dat plaats heeft voor de Raad van Vlaanderen. Een zekere Jan van Rho fs. Pieter

> "audt ontrent de 32 jaeren gheboren tot Busbeke (Borsbeke) landt van Aelst, lynewever van style, was gevangen genomen en werd verhoord door de raadsheer Stalins en de Procureur Generaal van Vlaanderen. Hij stond terecht als moordenaar en "borsesnijder".

In verband met zijn alibi verklaarde hij het volgende:

> "seght dat hij, ten tijde den vijandt meende te belegghen de stadt van Brugghe, gevolcht heeft sconincx legher met Adriaen De Pape ende Niclays Van Noortgaete, beede woonende tot Busbeke, voorsien synde van acht of neghen hespen om die int legher te vercoopen zoo sij ghedaen hebben ende de selve vercocht synde sy ghecommen binnen deser stede (Gent) ende hebben hij deposant ende den voorseyden Niclays ghecocht eene quantiteyt van wittebroot om int legher te venten ende den voorseyden Adriaen is naer huys ghekeert".

Verder verklaarde deze Jan van Rho nog:

> "dat hij inde Sincxendaeghen ontrent den voornoemden tijt ghedroncken heeft inde herberghe de Swaene bij Melle een pinte biers ende ooc gheten heeft een stuck van een hespe dat hij bij hem hadde". (8)

Wat er verder met deze Jan Van Rho gebeurd is en of hij ook veroordeeld werd weten we niet.

In 1661 vinden we Jacques Vande Wiele en zijn vrouw Lievijne Van Aelst als eigenaars van de Zwaan. Voor de aankoop ervan had een zekere Andries De Vos borg gestaan zoals blijkt uit een akte van de notaris Jan De Labie op 1 juni 1661 (9).

Tekening: ALLAERT Ingrid

"dat hij inde Sincxendaeghen omtrent den voornoemden tijt ghedroncken heeft inde herberghe de Swaene bij Melle een pinte biers ende ooc gheten heeft een stuck van een hespe dat hij bij hem hadde"

De eigendom werd hierin als volgt omschreven:

> "op de naervolghende haerlieder goedijnghe naementlyck op een haerlieder behuysde hofstede soo die ghestaen ende gheleghen is binnen de prochie van Melle ghenaempt de Swaene met alle de huysinghen ende cattheylen daeroppe staende groot een dachwant ende noort den Brusselschen herwech zuyt de comparanten, niet anders belast dan met twee cappoenen tsiaers aen den heere baron van Rodes".

Pieter Becquaert was toen de pachter en de waard want we lezen op 3.10.1664 in het register van de Erfenissen en Onterfenissen (kopen en verkopen) dat

> "waeren vergadert in goeden gheselschap ten huyse van Pieter Becquaert tavernier in de Swaene, Jan Pauwels ende Lieven De Baets fs. Pieters, welcke Jan Pauwels heeft vercocht aen de selven Lieven De Baets een half bunder lants op 't Schaubosch" (10).

Petrus Becquaert (ook Bekaert geschreven) was gehuwd met Judoca Leemans. Zij overleed op 7 mei 1672 en liet zes minderjarige wezen na (11):

Lionora 12 j. Daneel 10 j. Guillaeme 8 j.
Adriaen 6 j. Lisabette 4 j. en Jacobus 1 j.

Petrus hertrouwde op 28 oktober 1673 met Livina Vande Steene. Bij haar had hij nog een zoon Petrus. Hijzelf overleed op 16 september 1676.
Van toen af begon het verkeerd te gaan met "De Zwaan".

De eigenaar Jacques Vande Wiele kwam in schulden en op verzoek van de hoogbaljuw van het land van Rodes werd, op 23 november 1679 beslag gelegd op de herberg. Op vraag van zekere Lieven Van Assche en zijn vrouw Cathelijne De Keuckelaere, weduwe van Andries De Vos die borg had gestaan, werd op 27 januari 1681 de eigendom hun toegewezen (12). Nog op 11 november van hetzelfde jaar werd de herberg verkocht aan Cornelis De Deurwaerder (13). Ze werd toen beschreven als:

> "een geruineerde hofstede ende herberghe".

Waarschijnlijk werd ze toen weer bewoonbaar gemaakt want in 1687 werd Hughes Vande Wiele, zoon van Jacques, de nieuwe pachter (14).

Hughes, gehuwd met Livina Vande Steene, werd later samen met zijn broer Lowijs eigenaar van de herberg. Op 26 juni 1691 dienden ze wegens schulden De Zwaan te verkopen aan Mr Andries De Gheytere. De pachter noemde toen Gillis Ieman. (15).

De laatste pachter werd Adriaen Van Imschoot in 1696. Hij verbleef er tot 1715 maar toen waren de hofstede en de herberg opnieuw vervallen en onbewoonbaar (16).

In het begin van de 18de eeuw werd de nieuwe Brusselsesteenweg aangelegd en de oude heirweg verloor alle belang als verkeersader. Enkele van de bestaande herbergen langs deze oude baan verplaatsten zich naar de nieuwe steenweg en dit was ook het geval voor "De Zwaan"

Uit de eerste helft van de 18de eeuw is ons van de nieuwe herberg "De Zwaan" niets bekend. In het Landboek van 1751 vinden we haar als dusdanig niet vermeld. Ze staat wel getekend op het plan van de nieuwe Brusselsesteenweg van Ignace Balthasar Malfeson (17) in een atlas opgesteld in 1756. De herberg lag in een hoek gevormd door de Brusselsesteenweg en de Zwaantjesstraat die toen, over de steenweg, doorliep naar de Oude Brusselseheirweg. Op deze plek bevindt zich de huidige ingang van het Hoger Rijksinstituut voor Tuinbouw.

1 De Swaene

2 De Oude Swaene

3 Het Bourgondisch Kruis

4 Bosscheveer naielle (schuit)

Detail uit de kaart van Popp (opgemaakt ca. 1860).

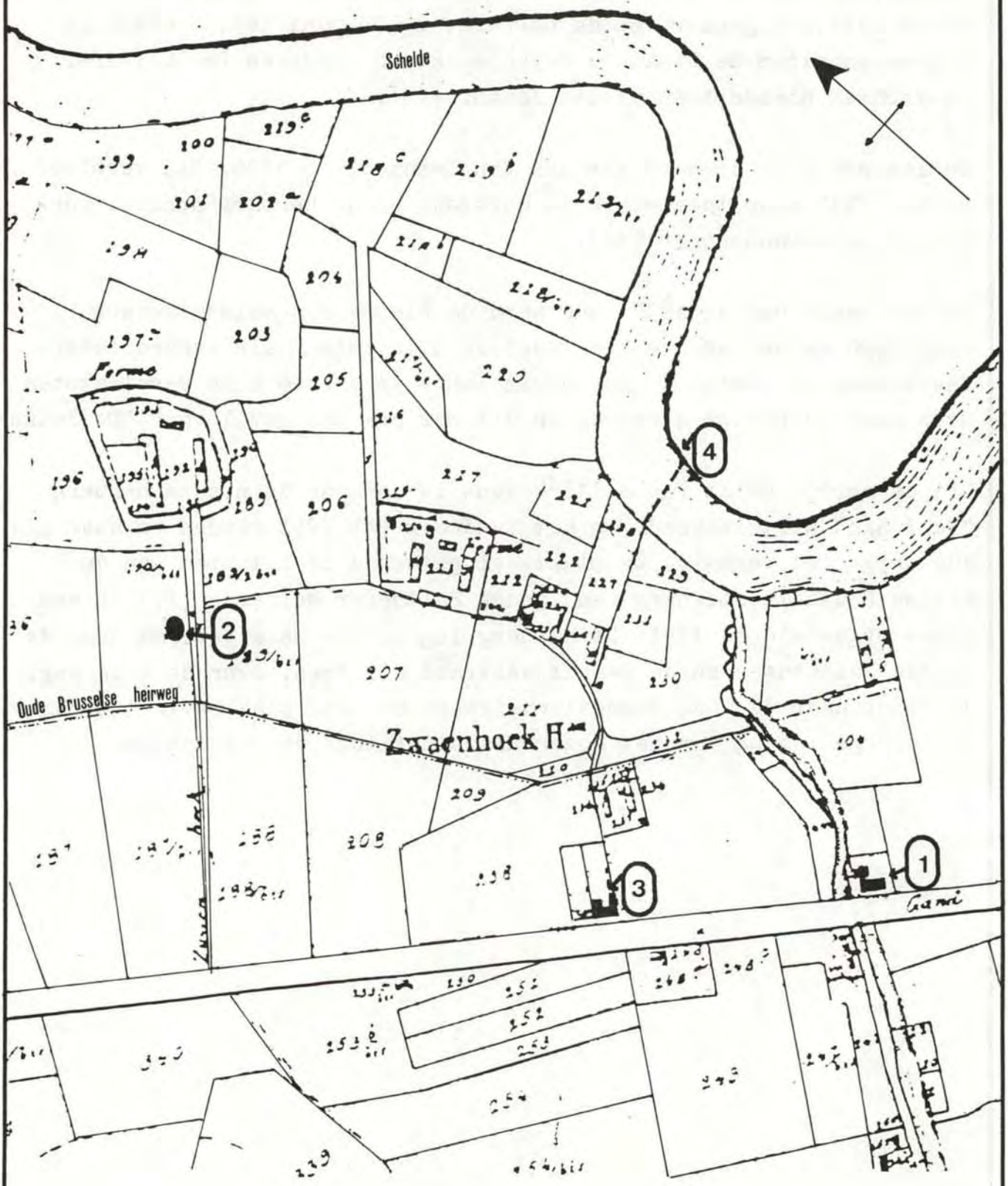

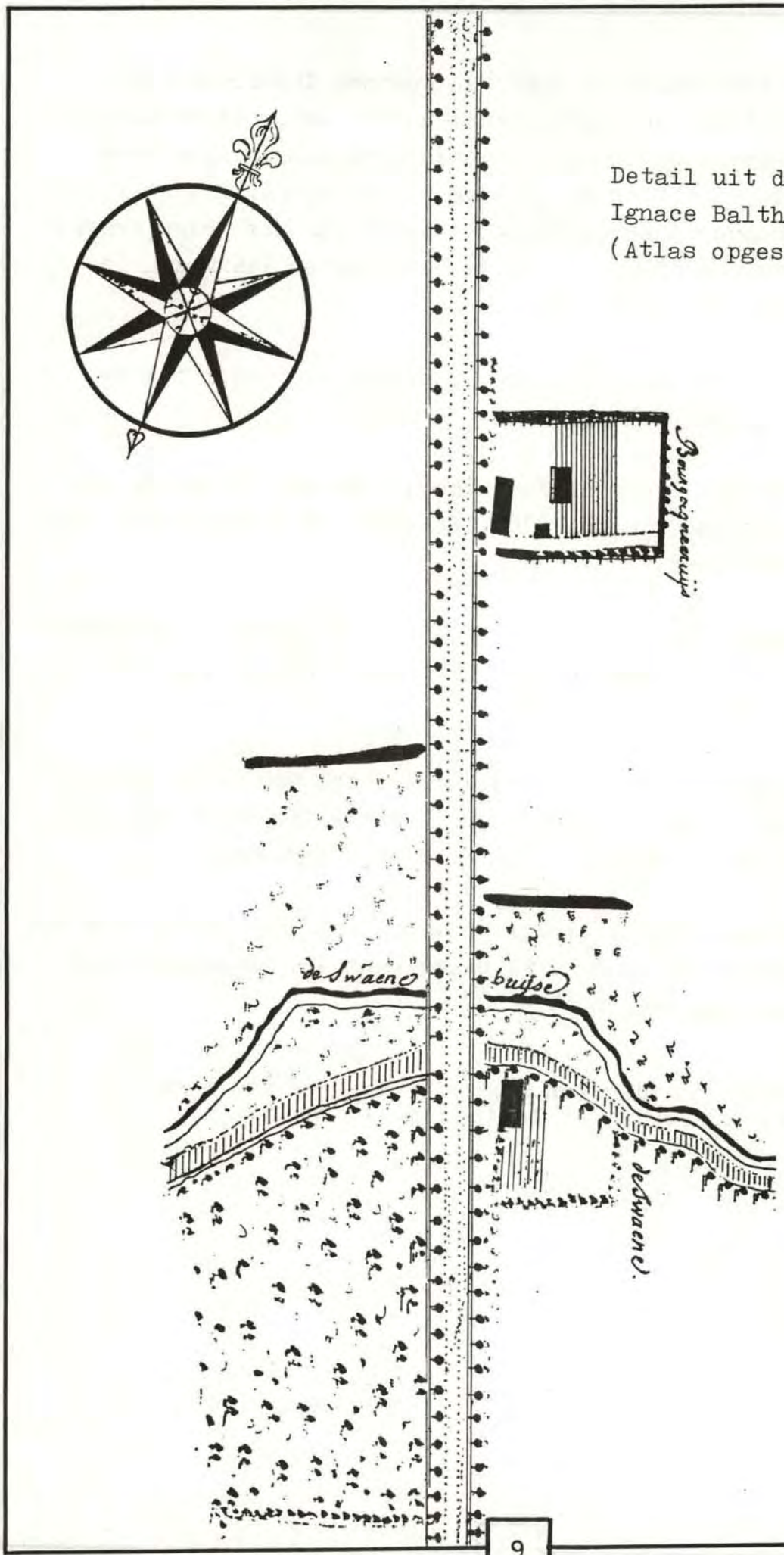

Detail uit de kaart van
Ignace Balthasar Malfeson
(Atlas opgesteld in 1756)

In 1771 stond "De Zwaan" op naam van Joannes Gyselinck (18). Volgens de lijst van de accijnsrechten (19) behoorde de herberg toen tot de laagste categorie. Joannes werd aangeslagen voor 3£ voor alle soorten bier en 3£ voor het wijngeld. Dit stak dan schril af tegenover Amandus Vervaet, waard van het "Barrierhuys" die respectievelijk 42£ 16 s. en 3£ betaalde en daarmee alle andere herbergen ver overtrof.

Het is ons niet bekend of Joannes Gyselinck eventueel ook de eigenaar was van de herberg.

In 1866 zien we dat Piers de Raveschoot eigenaar is van de gebouwen en omliggende gronden (20). We weten niet of er toen nog herberg gehouden werd.

We veronderstellen van niet want rechtover het "Kruis van Bourgondië" hield Guillielmus Van den Hove een herberg open die "De Zwaan" noemde (21).

Later zou een Robert Van den Hove, op de hoek van de Tuinstraat en de Brusselsesteenweg, ook nog een herberg "In de Zwaan" open houden. Na de tweede wereldoorlog werd ze afgebroken.

Volgens de telling van de herbergen van 1 mei 1961 was er nog een herberg "'t Zwaantje" in de Merelbekestraat 42. De uitbaatster noemde Clemence Meuleman (22).

De herberg bestaat heden ten dage nog maar is van naam veranderd en dat was dan de laatste zwanezang...

N O T E N

1. Toerisme in Oost-Vlaanderen, jg. XVIII (1969) Nr 6 bijlage
2. Joh. Decavele, Poorters en Buitenpoorters van Gent. Gent 1986, p. 47.
3. A. De Baets, Wat betekent de naam Melle, "De Gonde" 1985, Nr 19, p. 423-424.
4. Dr. M. Gysseling, "Speurtocht in het vroegere verleden van Gent en Omgeving", Heemk. Vereniging "De Oost-Oudburg" jg. XVII, 1980 p. 4.
5. C. Melloy, Melle avant le Déluge, Melle 1930, p. 7.
6. H. Verbist, "Geschiedenis van Melle". Leuven 1962 p. 383 vertaald "la mare maudite" door Nekkerspoel. In de oude landboeken van Melle wordt deze toponiem nergens vermeld. Op de grens van Melle met Wetteren en Gijzenzele bestond wel een Nekkersbos (RA.G. Melle Nr 12, Nr 876). Er waren daar echter geen vijvers of poelen. We nemen aan dat C. Melloy eerder zal gedacht hebben aan de Vijvervelden, een uitgestrekt moeras in de middeleeuwen. Dit werd geleidelijk aan gedempt en voornamelijk voor de aanleg van de spoorweg Aalst en de aanleg van de Brésil. Sporen ervan waren nog te zien na de tweede wereldoorlog langs de Nonnen- en de Vijverwegel.
7. "De Gonde" Reconstructie van de Historische Schandpaal van Melle, "De Gonde" 1987, Nr 26, p. 2.
8. RA.G., R.v.Vl. Nr 8562, 11.04.1634.
9. RA.G., Melle Nr 77, f° 55 v°.
10. ibidem, Nr 77, f° 162 v°.
11. ibidem, Nr 55, f° 10.
12. ibidem, Nr 79, f° 28.
13. ibidem, Nr 79 f° 33 v°.
14. ibidem, Nr 11 f° 152
15. ibidem, Nr 79 f° 188.
16. ibidem, Nr 11 f° 168 v°
17. SA.G. I. B. Malfeson, Atlas ofte Versaemelinge van Caerten figuratif voer de heeren Gedeputeerden van de Staeten van Vlaenderen, 1756.
18. RA.G. L.v.A. Nr 401.
19. ibidem Nr 402.
20. P.C. Popp, Atlas Cadastral Parcellaire, Melle ca. 1860 B 107/108.
21. ibidem, A. 248a
22. D.C. Melle: Lijst der herbergen 1961.

Het BOURGONDISCH KRUIS

(Bourgoens Cruys)

Deze herberg, ook wel eens "Bourgoens" of "Bargoens Cruys" genoemd, was in vergelijking met de vorige herbergen die we hier al behandeld hebben, van jongere datum.

In de lijst van de herbergen uit het Land van Aalst, opgesteld in 1774 (1), wordt ze als volgt beschreven:

> "Laureyns Labeke haut herberghe in de gonne genaemt het Bourgoens Cruys, gestaen op de calseyde wegh van Gent op Brussel ontrent 400 roeden (2.218 m.) van de voorgaende (Den Anker aan het veer te Heusdenbrug) ende 350 roeden (1.940 m.) noort west vande Kercke, geërigeert sedert ontrent de 50 jaeren bij consente ende octroy vanden heer Marquis de Rodes".

Volgens deze lijst zou ze opgericht zijn ca. 1720. In een tweede lijst, opgemaakt in het jaar 1779 (2) is er echter sprake van

> "geërigeert sedert het leggen van de calseydeweg van Gend op Brussel".

De nieuwe steenweg werd aangelegd in 1704 zodat de herberg zeker niet vroeger werd opgericht.

Dat ze nieuw was blijkt ook uit een tekst in het Landboek van Melle a° 1751 (3) als volgt:

> "Meester Carel Zoetaert in proprieteyt met een stuck lants alsnu behuyst".

Dit slaat dus duidelijk op het feit dat er vroeger op dit stuk land geen woning stond. Deze Meester Carel Zoetaert, ook Soetaert

geschreven, was toen uitbater en eigenaar van "Het Bourgondisch Kruis". Hij oefende eveneens het beroep uit van chirurgijn. Hij kocht de herberg op 20 januari 1750 van Marie Claire Uytterwulghe, weduwe van Francies Scheirens (4). We vonden deze naam niet terug in de parochieregisters zodat ze waarschijnlijk de gemeente niet bewoonde. Wie toen de pachter van de herberg was is ons niet bekend.

Carel Soetaert, zoon van Cornelis, was gehuwd met Petronelle Coppens dochter van Lieven en van Marie Jenne Bruynbroeck (5). Petronelle Coppens overleed op 21 februari 1768. Zij liet vijf kinderen na:

Martinus, meerderjarig, Judoca Caroline 22 j.
Livinus 20 j. Joanna Marie 17 j.
en Pieter Francies Soetaert 13 j.

In de staat van goed (6) werd de eigendom als volgt beschreven:

> "alvooren een behuysde hofstede gestaen ende gelegen binnen de prochie van Melle wesende een heirberghe genaemt het Bargoens Cruyse, aboeterende oost den ouden heirwegh suyt oost Sieur De Paepe ende de douarière van mijnheer Bareldonck van Jor Jacobus Maelcamp, synde doorsneden met den steenwegh van Gent op Brussel alsnu noch groot drij dachwant en 56 roeden vercregen bij coope van Joffrauw Marie Claire Uytterwulghe, weduwe van dheer Francies Scheirens volgens coopbrief ende acte van erfenisse van den 20e January 1750."

In de staat van goed lezen we verder dat in de kelder een ton Leuvens bier stond, Franse brandewijn, genever en Hoegaerts bier. Drie jaar later, op 28 november 1771, verkochten Carolus Soetaert en Judocus Coppens, als voogd over de wezen van Pieternelle Coppens, aan Laureyns Labbeke:

> "een hofstede met de gronden daer medegaende soo ende gelijck die gestaen ende gelegen es binnen de prochie van Melle met de catheylen van huysingen, schueren ende stallen ende voordere edifitien, boomen, canten ende haegen aerdt, wortel-ende naegelvast, wesende eene vrije heirberge alwaer voor teecken uytsteeckt Het Bourgoens Cruysse abouterende west den steenwegh loopende van Gendt naer Brussel, noort d'erfgenaemen van mijnheer Maelcamp in Gendt, oost den auden heirwegh ende suyt den graeve Lichtervelde, groot in gronde een bunder". (7)

Het Boergondisch Kruis kwam in 1771 op een andere wijze in het nieuws. In het najaar van 1770 waren de Mellenaars verwonderd hun kerkklok niet te horen luiden. (8) Bij nazicht stelde men vast dat ze gebroken hing. Op 15 oktober van dat jaar hield de vierschaar met baljuw en schepenen zitting om na te gaan op wiens kosten de klok diende te worden hersteld. De geschiedenis maakt geen melding hoe de financiële kant van de zaak werd opgelost. Wel vonden we een nieuwe beslissing van de vierschaar, bijeengeroepen op 10 juni 1771, om de gebroken klok te vervangen door twee kleinere. Dezelfde dag nog liet men in de herberg "Het Bourgoens Cruys" de grote klok wegen (9).

> "De "ghebroken clocke van Melle" werd bevonden, twee duysen honder en een en twintigh pont Braebants ghewichte (ca. 486,35 kg.)".

Uit hetgeen vooraf gaat moeten we veronderstellen dat de herberg over een waag beschikte. Waarom zou men zich anders de moeite getroost hebben om deze zware klok vanaf het dorpsplein bijna twee kilometer verder te voeren?

Zoals hoger reeds gezegd kocht Laureyns (van) Labeke de herberg van de wezen Soetaert. Hij was trouwens op 2 februari 1769 gehuwd met Judoca Carolina Soetaert, een van de dochters van Carolus. Samen hadden ze tien kinderen:

Jan Franciscus	°21.07.1770	Josephus	°13.04.1773
Marie Joanna	° 1.09.1775	Paulus	°16.12.1776
Bernardina	°19.12.1778	Sophie	°16.01.1783
Carolina	°14.10.1785	Petronella	°29.07.1788
en Victoria	°26.02.1791		

Carolus Soetaert, de schoonvader van Laureyns (Van) Labeke, overleed op 3maart 1772. Hij heeft dus slechts twee van zijn kleinkinderen weten geboren worden.

Laureyns (Van) Labeke deed geen slechte zaken en zijn herberg stond zelfs hoger gekwoteerd dan zijn naaste buur Joannes Gyselinck uit "Het Zwaantjen" (10).

Laureyns overleed op 11 december 1794, twee dagen na zijn echtgenote. We hebben geen staat van goed gevonden ondanks de kinderen nog minderjarig waren.

Van dan af tot ca. 1860 vernemen we niets meer over "Het Bourgondisch Kruis". Het gemeentearchief van Melle beschikt over geen dokumenten meer uit deze periode.

In de "Atlas Cadastral Parcellaire de la Belgique" van P.C. Popp (11) vinden we een Petrus Lievens als eigenaar van het perceel grond dat vroeger aan Laureyns Labeke toebehoorde.

Voor zover we konden nagaan bestond er geen familieverband tussen Petrus Lievens en de Van Labeke's. Deze Petrus Lievens was de zoon van Bernard uit zijn tweede huwelijk met Sophie De Feyter. Bernard Lievens was geboortig van Scheldewindeke. Hij huwde in Melle op 24 april 1817 met Angeline Van Imschoot. Zij overleed echter op 8 maart 1826 en drie maand later, op 30 juni 1826, hertrouwde Bernard met Sophie De Feyter. Hij overleed op 8 maart 1852 en Sophie was hem voorafgegaan op 27 januari 1851.

Petrus Lievens, hun zoon, werd geboren op 7 januari 1829. Hij huwde met Derycke Marie Joséphine fa. Lieven, in Melle op 16 juli 1851. Bij dit huwelijk staat Bernard Lievens, vader van Petrus, te boek als landbouwer en herbergier. We mogen dus aannemen dat het "Bourgondisch Kruis" nog steeds als herberg fungeerde. Het is zelfs waarschijnlijk dat Bernard Lievens zijn eigendom kocht van de erfgenamen van Laureyns Van Labeke.

Petrus Lievens was een van de eerste hofbouwers van onze gemeente. Mogelijks werd hij hiertoe aangezet door zijn schoonmoeder Joanne Marie De Coster die hovenierster was.

We konden nergens nog een bewijs vinden dat Petrus of zijn echtgenote nog herberg hielden. Hun zoon Emiel Lievens zal dit zeker niet meer gedaan hebben. Hij bleef als hovenier op het bedrijf van zijn vader en huwde met Seraphina Buyse. Haar vinden we in de bevolkingsboeken (12) ingeschreven als winkelierster.

"Het Bourgondisch Kruis" was als herberg definitief verdwenen !

N O T E N

1. RA.G. L.v.A. Nr 403 - Lijst 1794.
2. ibidem, Lijst 1779.
3. RA.G. - Melle Nr 12 f° 46 Nr 346
4. ibidem, Nr 72.
5. ibidem.
6. ibidem.
7. ibidem, Nr 92 f° 53 v°
8. A. De Baets - "Geschiedenis van Melle" Melle, 1957 p. 34.
9. ibidem, p. 35.
10. RA.G. L.v.A. Nr 402.
11. P. C. Popp - "Atlas Cadastral Parcellaire de la Belgique" Melle ca. 1860, art. 138.
12. Bevolkingsboeken 1890-1900.

Wie WEET ?

In het Tijdschrift "De Spooklinde" (IIe jaargang - 1977 Nr 1) een uitgave van de Kring voor Actualiteit, Geschiedenis en Heemkunde te Sint-Lievens-Houtem, zagen we een foto gepubliceerd met volgende tekst bijgevoegd:

> "Het huwelijksbed dat Cyriel Mabilde zelf maakte, en fotografeerde als was het een meesterwerk waarmee de ambachtslieden ten tijde der Gilden over leerling- en gezelstaat heen, de derde en hoogste graad van meester behaalden. Het bed staat nu in Melle !.

Graag wilden we weten of er iemand ons kan inlichten wie heden dit bed in het bezit heeft.

Hierbij drukken wij voornoemde foto af:

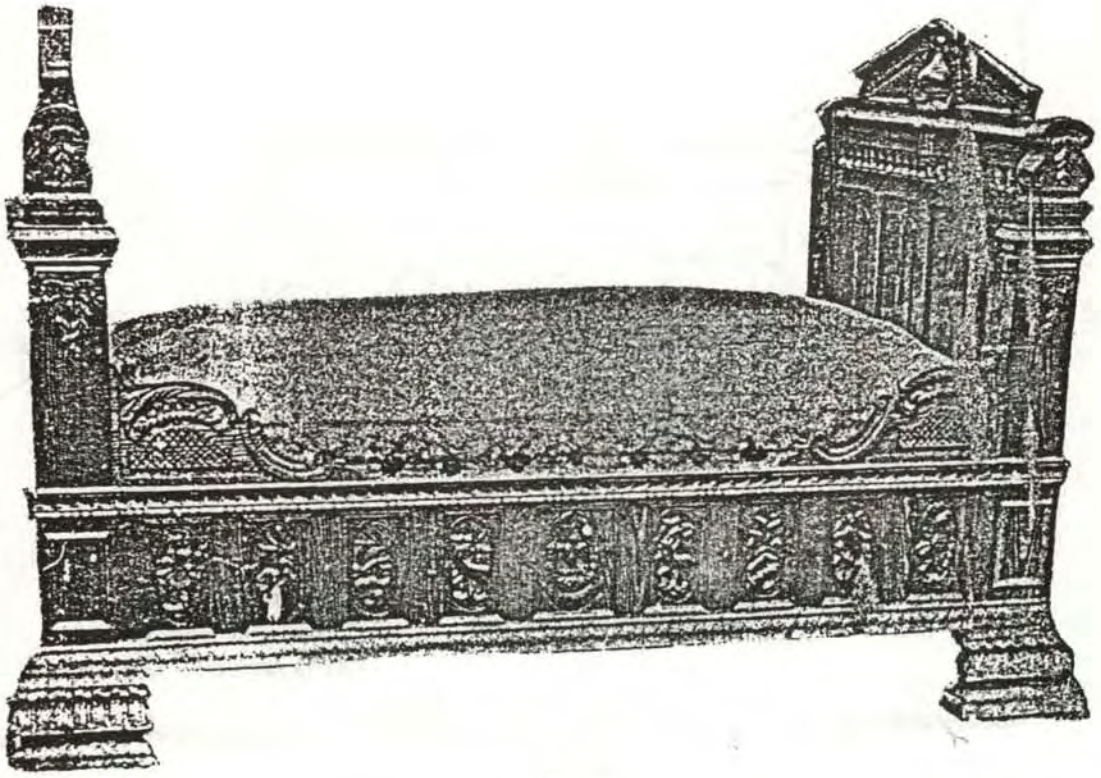

Eigenaars en Plaatsnamen

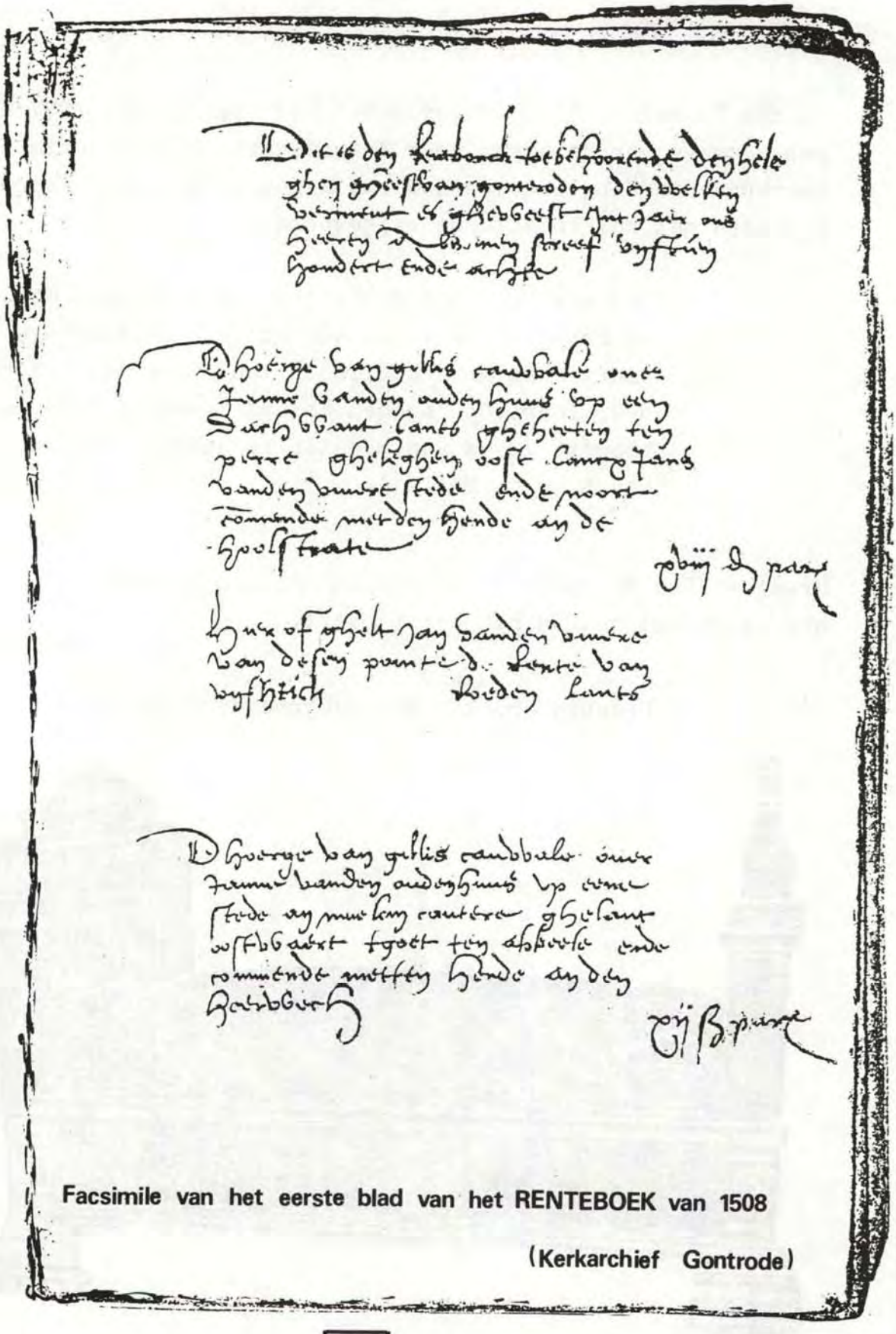

Facsimile van het eerste blad van het RENTEBOEK van 1508

(Kerkarchief Gontrode)

in Gontrode aº 1508

"Dit es den kercbouck toebehoorende den heleghen gheest van Gontroden den welken vernieut es gheweest int jaer ons heeren als men screef vijftien hondert ende achte".

Aldus luidt de inleiding van een perkamenten boekje uit het oude kerkarchief van Gontrode.
Het feit dat er staat "vernieut" (vernieuwd) wijst er op dat er al een voorgaand bestond van vroegere datum dat waarschijnlijk verloren is gegaan.
In dit dokument werden de bedragen ingeschreven die verschuldigd waren aan de kerk, in het bijzonder hier aan de H. Geesttafel, ten behoeve van de armen van de parochie. Het ging hem over de renten die bezet waren op een stuk grond of op een hofstede. We vinden hier de namen van de eigenaars van die gronden of hofsteden met het bedrag dat zij jaarlijks aan de kerk verschuldigd waren.
De tekst bevat ook verschillende nog gekende maar ook voor ons onbekende toponiemen of plaatsnamen. We hebben deze met een hoofdletter geschreven zodat ze op die wijze herkenbaar zijn.
De persoonsnamen hebben we in de moderne schrijfwijze omgezet.
Omwille van de duidelijkheid voor de lezer hebben we de Romeinse cijfers in de tekst vervangen door onze hedendaagse Arabische getallen.

GEBRUIKTE AFKORTINGEN:

d.: denier = oude munt, 12 deniers = 1 schelling.
s.: schelling = oude munt, 20 schellingen = 1 pond.
p. of par.: parisis, Parijse muntwaarde.
gr.: grooten = muntstuk of muntwaarde.

Naast de middelnederlandse tekst hebben we voor de verstaanbaarheid, een vrije omzetting geplaatst in modern nederlands.

zie keerzijde...

Hier volgt de tekst

1 - Dhoerije van Gillis Cauwale over
Janne Vanden Oudenhuus up een dachwant lants gheheeten ten
Perre gheleghen oost lancx Jans Vanden Vivere stede
ende noort commende met den hende an de Hoolstrate 18 d.p.
hier af ghelt Jan Vanden Vivere van desen pointe
de rente van vijftich roeden lants

2 - Dhoerije van Gillis Cauwale over
Janne Vanden Oudenhuus up eene
stede an Muelem cautere ghelant
oostwaert t'goet ten Abbeele ende
commende metten hende an den heerwech 12 s.p.

3 - Dhoerije van Gillis Cauwale up een
dachwant lants ligghende
noortwaerts boven lancx Marie
Vander Scuere stede 3 d.p.

4 - Jan Vanden Oudenhuus gaf den heleghen gheest
van Gonteroden 18 s.p. tsiaers
omme broot mede te coopene ende dat te deelene
den armen der prochie altijts t'sondaechs
naer dertiendach over zijne ziele ende over zijns wijf
ziele beset up een bunder lants up Muelem coutre
gheleghen toebehoorende her Lievin Steur ende dhoerije
van Gillis Cauwale ende es gheheeten t'boterlant
up de oostzijde t'goet ten Ackere ende up de
westzijde t'Goet ten Abbeele 18 s.p.

en de omzetting

1 - de erfgenamen van Gillis Cauwale over
Jan Vanden Oudenhuus op een dagwand lands genaamd "ten
Perre" gelegen oost langs de hofstede van Jan
vanden Vivere en ten noorden met het uiteinde aan de
Hoolstrate
hier af moet Jan Vanden Vivere van deze aanslag
de rente van vijftig roeden lands op zich nemen

2 - de erfgenamen van Gillis Cauwale over
Jan Vanden Oudenhuus op ene hofstede
aan Meulenkouter grenzende ten oosten aan
't Goed ten abbeele en met het uiteinde aan den heirweg

3 - de erfgenamen van Gillis Cauwale op een
dagwand lands liggende noortwaarts boven langs
de hofstede van Marie vander Scuere

4 - Jan Vanden Oudenhuus gaf aan de Heilige Geest
van Gontrode 18 s.p. per jaar
om brood mede te kopen en dat te verdelen
aan de armen van de parochie iederen zondag
na Dertien dag voor zijn ziel en deze van zijn vrouw
bezet op een bunder land op Meulen kouter gelegen
toebehorende Heer Lievin Steur en de erfgenamen
van Gillis Cauwale, dat men noemt 't boterland
op de oostzijde begrensd door het Goed ten Ackere
en op de westzijde 't Goed ten Abbeele

5 - Beatrice Vanden Oudenhuus gaf den heleghen gheest van Gonteroden 6 s.p. tsiaers omme broot mede te coopene ende den armen te deelene tsondaechs naer dertiendach bezet up een half dachmael lants toebehoorende dhoerije van Gillis Cauwale lighende met den oost hende an de Loo ende met der noortzijde ghepaelt her Lieven Steur priestere van Gonteroden 6 s.p.

6 - De zelve hoerije van Gillis Cauwale up 60 roeden lants gheleghen an de Vierweechsceede lancx den voetweghe ghegheven zes groote tsiaers omme broot mede te coopene ende te deelene den armen vander prochie up den goede vriendach ghelant up de westzijde meester Symoen Vander Haghe ende ande noortzijde Lievin Vander Scuere 6 s.p.

7 - De zelve hoerije van Gillis Cauwale up Aechte Lexus stede was gheleghen an haerlieder wateringhe commende oost an den heerwech ende noort ghelant daelmoesene goet van Sente Baafs 3 s.p.

8 - Joncvrauwe Baudewijne s'Gruuters over Baudewijn de Grutere haren vadere up tlant dat Lexus velt heet, gheleghen an den Loo driesch ghelant up de westzijde Pieter De Sceppere ende up de oostzijde de kinderen van Franchois Vander Scuere 4 s.p.

5 - Beatrice Vanden Oudenhuus gaf aan den H. Geest van Gontrode 6 s.p. per jaar om brood mede te kopen en te delen aan de armen, 's zondags na Dertiendag, bezet op een half dagmaal land, toebehorende de erfgenamen van Gillis Cauwale, liggende met het Oosteinde aan de Loo en met de noordzijde palende aan heer Lieven Steur priester van Gontrode

6 - dezelfde erfgenamen van Gillis Cauwale op 60 roeden lands gelegen aan de Vierweegse langs de voetweg, gegeven zes groote per jaar om brood mede te kopen en te delen aan de armen van de parochie op de Goede Vrijdag, geland op de westzijde Meester Symoen Vander Haghe en aan de noordzijde Lievin Vander Scuere

7 - dezelfde erfgenamen van Gillis Cauwale op de hofstede die van Aechte Lexus was, gelegen aan haarlieder watering, komende ten oosten aan de heirweg en ten noorden geland aan het Aalmoesenijegoed van Sint Baafs

8 - Jonkvrouwe Baudewyne de Gruuter over Baudewyn de Gruutere haar vader op het land dat Lexus velt heet, gelegen aan de Loodries, geland op de westzijde Pieter De Scheppere en op de oostzijde de kinderen van Franchois Vander Scuere

9 - de zelve Joncvrauwe up drie dachwant
lants gheleghen ten Abbeele neffens den
Vlienderen pael ende neffens der Kinder bucht,
eenen zack coorens van viere halsteren, ghelant
up de noortzijde Robrecht van Yeghem
ende up de westzijde der aelmoesene
goet van Sente Baefs

10 - de zelve Joncvrauwe up een stic lants
neffens den Roo ackere ende neffens
tHoflant, ghelant up de westzijde
d'aemoesene goet van Sente Baefs ende up
de oostzijde Jan De Gorseme twee cappoenen
een vierendeel wijns ende in pennincrente 3 s. 3 d.p.

11 - Jan De Gorseme over Gheertruut Vander
Brugghen zijn wijf was up een stede
gheleghen an den Loo driesch drie dachmael
groot zijnde ghelant Joncvrauwe Baudewijne s
Gruters up beede de zijden oost ende west 8 s.grooten

9 - dezelfde Jonkvrouwe op drie dagwand
lands gelegen ten Abbeele nevens de
Vlienderenpaal en nevens de Kinderbucht,
een zak koren van vier halsteren, geland
aan de noordzijde Robrecht van Yeghem
en aan de westzijde het Aalmoesenijegoed van
Sint Baafs.

10 - dezelfde Jonkvrouwe op een stuk land
nevens de Roo ackere en nevens
't Hoflant, geland aan de westzijde
het Aalmoesenijegoed van Sint Baafs en aan de
oostzijde Jan De Gorseme, twee (gesneden) hanen,
een vierendeel wijn en in penningrente

11 - Jan De Gorseme over Gheertruut Vander
Brugghen die zijn vrouw was op een hofstede
gelegen aan de Loodries, drie dagmaal
groot zijnde, grenzende aan Jonkvrouw
Baudewyn De Grutere op beide zijden
oost en west.

(zie woordverklaring op de keerzijde)

WOORDVERKLARING

dhoerije	:	de erven (erfgenamen)
dachwant	:	oude landmaat = 100 roeden - 3074,56 m^2
pointe	:	zetting, belasting
stede	:	hofstede
ghelant	:	aangeland
lancx	:	langs
tsiaers	:	jaarlijks
dertiendach	:	Drie Koningendag, dertiende dag na Kerstmis
bunder	:	oude landmaat, 400 roeden of 4 dachwant
her	:	heer
daechmael	:	stuk land zo groot als in één dag beploegd kan worden - een vierde deel van een bunder
ghepaelt	:	grenzen aan, afpaling tussen eigendommen
wateringhe	:	afwatering, gracht of wal
bucht	:	omheining voor het vee
halster	:	inhoudsmaat, schepel
cappoen	:	gesneden haan
vierendeel	:	het vierde van een inhoudsmaat.

(wordt vervolgd)

A. De Baets.

"Melle schrijft, Melle blijft !"

Een terugblik

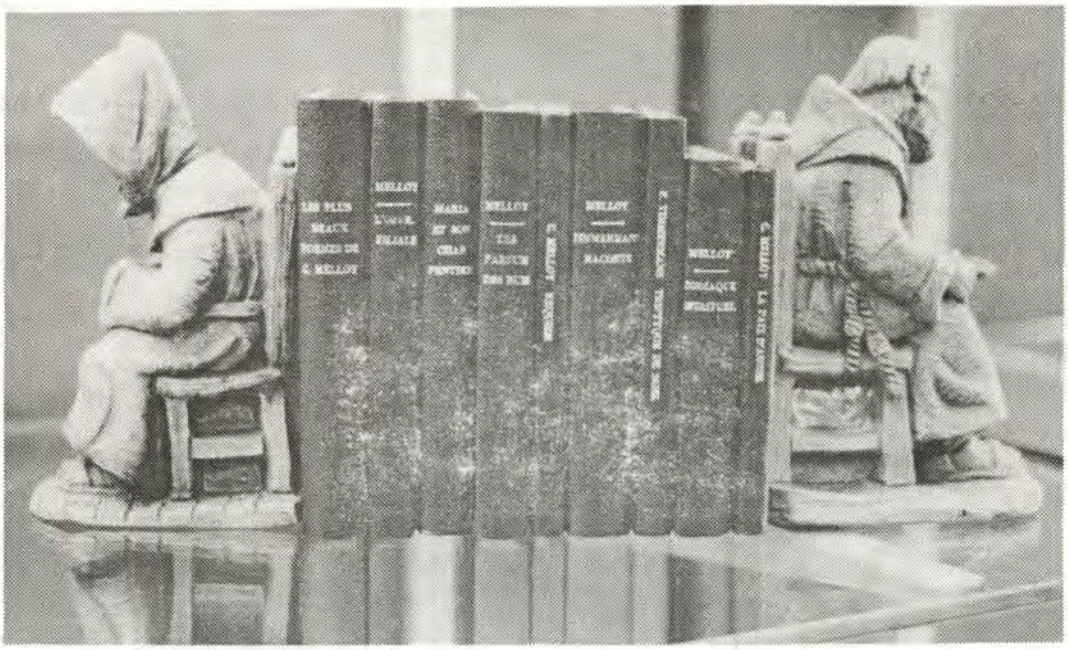

Aangetrokken door de publikaties van meer dan 50 Melse auteurs, en zeker niet van de minste, uit heden en verleden, genoot de tentoonstelling "Melle schrijft, Melle blijft" een zeer grote publieke belangstelling (ondanks het bijwijlen gure regenweer, meer dan 500 bezoekers).

Ook vanuit diverse onderwijsinstellingen bleek een ruime mate van interesse, bewijze daarvan de verschillende klasbezoeken.

De vele en unaniem positieve reacties op zowel de inhoudelijke als de vormelijke aspekten van de tentoonstelling bewezen overduidelijk dat ook dit initiatief van de Heemkundige Vereniging "De Gonde" georganiseerd in samenwerking met het Gemeentelijk Museum weerom een schot in de roos was.

Op de vooropening van voornoemde expositie, op zondag 26 juni ll., schetste bij wijze van inleiding, de hr A. De Baets, als conservator, voor een aandachtig en talrijk opgekomen publiek (waaronder heel wat van de nog in leven zijnde Melse auteurs) doel en opzet van deze tentoonstelling.

Hierop volgde een schitterende en door de toehoorders erg gesmaakte uitéénzetting van de hr R. Ruys, voorzitter van het Verbond van de Verenigingen voor Heemkunde in Oost-Vlaanderen, waarin hij vooral het belang wist te duiden van het basisonderwijs in het algemeen en van het leren schrijven van lettertekens in het bijzonder als basis om uiteindelijk een zinnig en degelijk inhoudelijk werk, letterlijk dan, vorm te geven.

Daarop voerde Dr R. De Vis het woord als Schepen van Cultuur en Onderwijs, waarbij hij vol lof de initiatiefnemers prees.

Tenslotte was het de hr Burgemeester A. Maton die de tentoonstelling officieel voor open verklaarde.

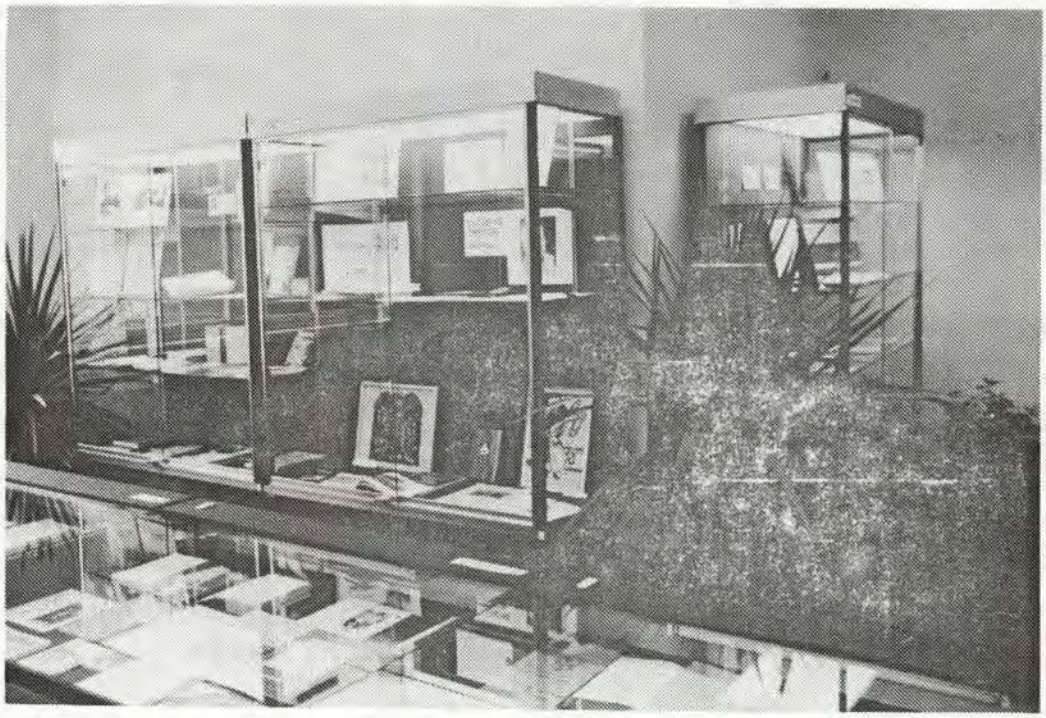

Deze expositie bewees eens te meer dat Melle met fierheid kan bogen op talloze inwoners van betekenis, in casu schrijvers uit het verleden zoals de gebroeders Dechamps, Camille Melloy, Clemens Trefois en August Homblé, alsook hedendaagse auteurs, waaronder de vele dynamische wetenschappers, de debuterende romanschrijvers, de poëten...

Voor een nieuw initiatief geven we onze lezers al een afspraak voor juli 1989.

Driejaarlijkse Etienne Sabbeprijs voor Geschiedenis

Deze prijs, ten bedrage van 75.000 BF. en bestemd voor het bekronen van een al dan niet gepubliceerd en nog niet bekroond werk over algemene, regionale of lokale geschiedenis, wordt uitgereikt door de VZW "Gulden Sporen" (een stichting voor de promotie van de kunst), dit eind 1989.

Wie daarvoor interesse heeft kan het reglement komen inkijken op het Gemeentelijk Museum, Brusselsesteenweg 395 - 9230 Melle, dit op maandag, dinsdag en woensdag van 9 - 12 uur en van 13 - 16 uur alsook op zaterdag van 9 - 12 uur.

Het dialect van AARSELE

Deze uitgave, auteurs zijn Jozef en zoon Frans Neirinck, bevat 300 blz. op A-4 formaat en kan besteld worden door storting van 700 BF. (verzendingskosten inbegrepen)

op PCR 000-1121242-19 van

Frans Neirinck, Schipdonkstraat 27
9800 DEINZE.

"Uit de herinneringsdoos van Gerard GALLE"

Belevenissen OP TRAM 20

Vóór de tweede wereldoorlog toen tram 20 nog op en af reed tussen het Arsenaal en het pensionaat te Melle, kende iedere Mellenaar Leon de tramconducteur.

Leon was een lustige en joviale kerel, en om iemand een plezier te doen hield hij ook al eens halt waar het niet voorgeschreven was. Maar daarvan mocht men geen misbruik maken, en bevelen liet hij zich niet geven...

Op zekere dag stapte er een fijn-opgedirkte madam aan het Arsenaal op de tram en zegde kortweg tegen Leon:
"Houdt eens stil voorbij de Kerkstraat aan nummer 67 !"

Leon vond het niet de moeite waard zich om te draaien en vroeg zo langs z'n neus weg: "En welke etage, madam ?".

Rood van kwaadheid wou ze zich gaan zetten, maar de tram zat al vol. Georges Hulstaert uit de Konijnepijpe - beleefd zoals altijd - stond op en bood haar zijn plaats aan. Maar snibbig weigerde ze met de woorden: "Danke, ik zet me niet op een voorgewarmde plaats !".

"Ja madam", zei Georges, "ik kan mij nu niet speciaal voor U een paar ijsblokken onder mijn achterste leggen !" en hij zette zich weer op z'n plaats.

G. G.

"Uit de herinneringsdoos van Gerard GALLE"

Een VOERMANS-historie

In 't begin van de twintiger jaren - ik was toen nog een kleine dreumes - baatten Aloys Nieuwenhuyse en zijn schoonbroer Dolf Everaert samen een klein voermansbedrijf uit in de Wezenstraat te Melle. Regelmatig reden zij met hun gespan naar Gent, alwaar ze een vaste standplaats hadden aan het "Sluizeken".

Nevenbij bedreven ze ook nog een kolenhandel. Later, toen Dolf trouwde, trok Aloys naar de Kapellestraat en reed elk voor zichzelf.

Op zekere keer dat ze terug onderweg waren, werden ze kort voor de Kruisdreef aangehouden door Drieske, een meer dan naïef keuterboerke van ergens op de Melhoek.

"Wat vraagt ge om mij mee te nemen tot aan de Keizerpoort ?" vroeg Drieske.

Die twee bekeken zich eens terwijl Dolf - die een eeuwige sloeber was - zegde: "Dat komt er op aan,... als ge op de wagen wilt zitten kost dat één frank, maar als ge de paarden wilt leiden kost het maar vijftig centiem".

"Die vijftig centiem heb ik rap verdiend", meende Drieske - betaalde en leidde hun paardengespan tot aan de Keizerpoort...

Hij kon zich echter maar niet samenrijmen, waarom die twee de hele tijd door maar aan het giechelen en aan het grinniken waren.

G. G.

Hernieuw uw abonnement VANDAAG NOG !

Uiteraard wenst U ook in 1989 regelmatig ons tijdschrift in uw brievenbus te vinden. We weten het, U houdt van Melle en van haar verleden.

Stort daarom onverwijld 150 F. (We moeten ook een stukje mee met onze tijd, vandaar de lichte prijsverhoging) op de bankrekening van

Heemkundige Vereniging "De Gonde"
Tuinstraat 71 - 9230 MELLE

Nr. 448-3586321-38

Kerk- en Volksgebruiken te lande rond 1925

Herinneringen van een MISDIENAAR

Paul DE WILDE

We schrijven nu 1988

In het begin van de twintiger jaren was ik een opgroeiende knaap, de jongste uit een groot gezin, die als misdienaar kerkdienst verrichtte. Elke dag werd ik (reeds vanaf mijn zesde jaar) te zes uur uit mijn warm bed geplukt om alleen, en het was zo donker, naar de kerk te hollen.

Aldus heb ik het wegkwijnen meegemaakt van de "antieke" en "vooroorlogse" gebruiken, het wegvallen van alle begrip voor symboliek en gevoelsgeladen belevenis van wat met de eredienst of mensendienst te maken had.

Spijtig echter is het, dat deze mooie dingen in de vergetelheid geraken. Het is, voor de jongeren vooral, allemaal zo vreemd en zo ver af, zo ouderwets en zo bekrompen. Het kan ten hoogste tot het terrein van de folklore behoren. Daar zal het voor de meesten ook bij blijven. Maar achter dit alles schuilt een warm hart, veel menselijkheid en een diep eenvoudig geloof.

Trouwens, deze vroegere waardenschaal schijnt voorbijgestreefd en onbruikbaar.

x x x x x

In onze Vlaamse dorpen stond de kerk in het midden. Daarrond speelde zich leven en dood af als in een veilig oord. Van de doopvont tot het graf was in werkelijkheid maar enkele stappen. En over de gebruiken hieromtrent wil ik wat vertellen uit eigen belevenissen.

Geboorte en Doop

Als "Marietje" of "Dule" zo op geregelde tijden een jong gezin bezochten, mocht ge er zeker van zijn dat ze daar gingen een kindje kopen. Deze niet meer jonge vrouwen hadden de naam "achterwaarster" te zijn. Nu spreekt men van gediplomeerde vroedvrouwen. Een diploma hadden die dames niet, maar wel veel mensenkennis, veel geduld en offerzin en ook wat ervaring op dat stuk. Dat hadden ze wel. Zij deden hun taak vrij goed en de dokter kwam (per fiets) een oogje in het zeil houden.

Binnen de drie dagen na de geboorte werd het nieuwe mensje naar de kerk gebracht. De tendens bestond echter om te wachten tot de eerste zondag na de bevalling. Want dan was iedereen thuis van het werk (er moest de zaterdag nog gewerkt worden) en het gebeurde dan ook na de vespers, dus rond drie uur.

En zo kwam "Dule" met haar bindersmuts op haar zwarte mantel waaronder het wit uitpriemde van het doopdekentje, geflankeerd door peter en meter, die het beste uit hun kleerkast aanhadden, de dorpsstraat in en naar de kerk toe. Onderweg werd geroepen en gefeliciteerd door vrienden en bekenden en ook al door de terugkerenden uit de vespers. En dat waren toen niet per se "onnozele kwezels".

Als jonge knaap en kerkbediende heb ik veel dopen meegemaakt. In de vereiste kerkgewaden gekleed stapten de pastoor en ik door de kerk naar de doopvont achteraan. Daar zat het drie-

tal reeds geduldig te wachten. Ze fezelden wat onder mekaar. En je kon duidelijk zien dat peter en meter niet op hun gemak waren. "Dule" wel. En ze gaf dan ook prompt het bevel dat die beiden maar moesten volgen en doen wat hun gevraagd werd. De doopplechtigheid verliep gewoonlijk sereen en wijdingsvol. Dat de dopeling een grote keel openzette kon niemand kwalijk nemen. Maar soms was er wel een komische noot.
Zoals bij de doop van Maurice De Smet, de zoon van de dorpssmid.

Omdat het toch zo bijtend koud was, had de brave koster een panneken ijskoud doopwater geschept en het boven een brandende kaars gehouden om het wat te verwarmen. Wanneer Maurice nu het gewijde water over zijn kopje had gekregen, zag de pastoor daar gelijk wat zwart op het snuitje en wreef met zijn zware hand dat zwart weg. Helaas, het werd nog zwarter. En hij wreef maar en Maurice werd maar zwarter, tot "Dule" riep: "Hou toch op, 't komt van uw handen". En inderdaad. Hij had het berookte panneke in zijn grote hand genomen en dus...
Deze doop eindigde op een vrolijke wijze.

Soms was het wel wat ingewikkeld. Gekomen aan de geloofsbelijdenis en bezwering (een onderdeel van de doopceremonie) vroeg de priester aan de dopeling (in casu peter en meter) "verzaakt gij aan de duivel...? enz.", waarop hij zich, dan suggererend, naar de peter en meter wendde met de woorden: "Ik verzaak, zeg". Prompt antwoordden beiden: "Ik verzaak, zeg". Dit gebeurde bij herhaling tot "Dule" haar geduld verloor en schreeuwde: "Ge moet daar gedomme "zeg" niet bij zeggen.

Als jonge knaap beleefde je al die scènes en geloof me, uw hersenen draaiden op volle toeren.

Als het kindje gedoopt was werd het in de sacristij ingeschreven in het doopregister. De "slodderkous" of "achterwaarster" bleef achteraan de kerk zitten. Kwestie van dat

dragen, ge weet wel... En peter en meter kwamen in de sacristij het register tekenen. Bij opzoekingen in de doopregisters uit eeuwen terug, heb ik er mij steeds over verwonderd dat de naamtekening van de betrokkenen er zo flink uit kwam. Zelden was het een (+) kruisken. De meters kwamen er vaak beter vanaf dan de peters. Wel had meermaals de pen gesputterd. Het was ook zo'n bijzondere dag...

En als bewijs dat ze nu gelukkig die blijde gebeurtenis verder zouden vieren, kregen de pastoor en de koster of de bediener wat drinkgeld. Dat kon sterk variëren al naargelang het een boerenkindje of een arbeiderskindje was. Het eerste bracht gewoonlijk een halve frank op, het laatste een dubbele frank. Dit werd eerlijk verdeeld.

Kerkgang

Negen dagen na de geboorte deed de jonge moeder haar kerkgang. Ze verscheen dan in de vroege ochtend in de kerk en nam plaats voor het altaar van O.L. Vrouw. De achterwaarster droeg het kindje. Op het altaar stond een grote brandende kaars naast het opengeslagen missaal.

Als misdienaar moest je dan mee met de pastoor naar die kerkbezoekers toe. Je nam de brandende kaars van de kandelaar en overhandigde die aan de moeder. Terwijl de priester de gebeden murmelde, zorgde de dienaar dat de kwispel in de wijwateremmer was gedoopt, zodat de priester het ritueel kon beëindigen met de zegening van moeder en kind.

En terwijl de vroedvrouw verder schoof naar de eerste stoel vlak aan de middengang van de kerk, haastte de moeder zich om in of onder het missaal wat geld te leggen. Dat verbeeldde de tortelduifjes van Sint-Jozef, toen Onze-Lieve-Vrouwke haar kerkgang deed.

Dit alles gebeurde vóór de mis. Deze werd dan steevast opgedragen voor de intenties van de jonge moeder, maar ter ere van "de heilige moeder Anna en de heilige Coleta". Dat was de kerkgangmis.

Zo dikwijls heb ik in mijn verbeelding de oude Simeon gezien die het kindje omhoog tilde. En uit mijn schoolbijbel kende ik de gewichtige - in mijn ogen zo droevige - uitspraak van die eerbiedwaardige tempelgast. Van wat er in het hart van de jonge moeder omging had ik uiteraard niet het minste vermoeden. Maar dat ze fier, gelukkig en vertrouwend was, heb ik honderden keren, zelfs als kind, gezien en meebeleefd.

Plechtige Communie en Vormsel

Deze twee gebeurtenissen hadden in het leven van een koorknaap niet zoveel te betekenen. Ten slotte was dat een plechtigheid gelijk een andere. Sinds jaar en dag wist je wat er van je gevraagd werd, wat je moest doen of waarvoor je te zorgen had.

Bij het vormsel kwam daarbij dat je wist dat de bisschop je uit al zijn ongenaakbaarheid in het oog had. Je les was je op alle tonen gespeld en voorgelezen. En het was met een klein hartje dat je de zwarte wagen van monseigneur voor de kerkdeur zag stoppen.

Terwijl machtig een "Ecce sacerdos magnus" door de beuken dreunde, liep je stijfdeftig, met de brandende kaars in de koperen kandelaar, in de plechtige stoet vooraan.

Naarmate de ceremonie verliep, kon je ook rustiger ademen en naar het einde toe vond je dat zelfs nog de meest eenvoudige zaak van de wereld. Niets moeilijk. Alleen goed opletten en vlug begrijpen wat u met een vingerknip werd gekommandeerd.

Na de dienst lukte het wel dat je in de sacristie zo toch maar onder het oog van de bisschop liep. Dan kreeg je een handje, nadat je zijn ring had gekust (het was ons zo geleerd) en hij vroeg hoe je heette, hoe oud je was en hij had dan een waarderend woord voor je gewijde dienst. Zie, dat was natuurlijk iets buitengewoons. Voor zoiets had je dan wel een jaar lang vroeg uit bed over.

Huwelijk

In de tijd waarover ik schrijf hadden de huwelijken plaats te acht of half negen 's morgens. Negen uur was al zo min niet meer. Wat daar over ging was grote luxe. Men trouwde gewoonlijk op zaterdag.

Misdienaars waren van voorgenomen huwelijken zeer goed op de hoogte. Zij hoorden drie weken op voorhand naam en woonplaats van de preekstoel afroepen in de hoogmis.

Alleen een gekke meid of een onbehouwen boer kwam naar zijn naam luisteren, tot groot jolijt trouwens van degenen die rond hem in de kerk zaten. Jonge trouwers gingen naar een andere mis of liefst nog naar een ander dorp naar de mis.

Er bestond een gebruik: "tweede gebod is wafelpot". Dat komt neer op een generale repetitie van het huwelijksmaal met dezelfde genodigden, maar dan in de namiddag en met wafels, schransen en koel bier. Dat liep niet altijd in vrede af...

Het gebeurde soms dat een voorgenomen huwelijk niet door ging. In die tijd was dat een heel drama. En de jeugd uit de buurt was er als de kippen bij om voor het huis van het meisje zagemeel te strooien. Ook de jonge man kreeg zijn part. Hem bedacht men liefst met lemen. Bij het vallen van de avond ontstond plots voor beider huis een helse ketelmuziek. Dat noemde men "schraminkelen". De muzikanten zaten verscholen in de grachtkant of in de rogge. Je kon niemand zien, maar des te luider trommelden ze er op los. O schande !

Op de vrijdag vóór het huwelijk werd het kanon afgevuurd. In een bevriend- of stamcafé van de bruidegom verzamelden zich de jonge kerels die, mits een kwartje bier, het dorp deden daveren van het kanongebulder. Dat kanon bestond uit een zware kubus metaal met erin een vrij groot en diep gat vertikaal en een kleinere corresponderende opening op de zijkant. Hierin werd met een zware hamer papier - buskruit - papier gedreven. Intussen had de waardin in haar leuvense stoof de punt van een twee meter lange pook gloeiend gemaakt. Ook in de zomer zaten de acteurs rond de gloeiende kachel om zonder verlet en gewetensvol hun plicht te doen. Gelukkig was het bier koel. Met die gloeiende pook holde men dan naar buiten en de wei op waar de kanonnen stonden. Het gloeiend ijzer werd in het kleine gaatje gedreven, het papier begon te vunzen, het buskruit ontplofte en met een daverende knal schoot de tweede prop papier de lucht in.
Zo'n kannonade kon een uur duren. Er waren soms twee of drie stukken geschut.

Het was nu niet omdat men ver in de omtrek wist dat Martha en Marcel gingen trouwen dat er veel volk in de kerk was. Toch kwamen er steeds nieuwsgierigen opdagen die dan onder elkaar veel te vertellen hadden maar telkens zwegen als ge als kleine jongen in de buurt kwam.

De jonge trouwers kwamen vaak te voet naar de kerk, samen met hun ouders en naaste familieleden. Eens heb ik er een paar weten arriveren met de hondekar. Maar weldra werd het vervoermiddel bij uitstek de koets, bespannen met een koppel paarden en de koetsier op de bok. Aan zijn zweep was een opvallende witte strik. Hijzelf zat in livrei met hoge zwarte hoed op.

In die tijd schreed het jonge paar, en na hen al het volk, in stilte naar voor. Voor de huwenden waren twee bidstoelen vooraan klaargezet. Daar zou het gebeuren.

Een witte bruid was hoogst zeldzaam. Het meisje was gewoon gekleed, wel nagelnieuw en soms wat langer dan gewoon. Maar

het was duidelijk dat het nieuwe pak nog ettelijke jaren moest meegaan. De bruidegom was niet zo fijn uitgedost maar had toch een beter pak aan.

De plechtigheid verliep gewoon rustig. In die tijd trouwde men eigenlijk vóór de mis en mocht je als misdienaar daar niet bij tegenwoordig zijn. Dat was het werk van de koster.

Veel later heb ik meermaals mijn bedenkingen gemaakt bij het aanschouwen van een detailfoto van het retabel van Rogier van der Weyden, waarop hij de zeven sacramenten en dus ook het huwelijk uitpenseelde. De bruidegom kijkt verliefd naar de reeds zware bruid, terwijl hij haar handje vasthoudt. Tussen beiden staat de oude priester in roket en hij heeft zijn stool om de ineengestrengelde handen gewonden. Zijn blik reikt boven hen uit, gefixeerd in de toekomst. En van achter dit trio verschijnt een schalkse koster die er het zijne van denkt. Dit roept dan mijn misdienaarsleven weer op uit het verleden. In kinderlijke onnozelheid honderden keren meegemaakt. Maar in deze kweekplaats van kristelijke wijsheid werd een voorraad verzameld waar men een levenlang kan uit putten.

Na de dienst moesten de getuigen het register tekenen. Dat was het moment om drinkgeld te krijgen van de bruidegom. Eens kreeg een collega misdienaar een heel handvol nikkelstukken. Die man had zo maar in zijn broekzak gescharreld en uitgedeeld. Was dat een kermis. We hadden zeven frank vijef en tachtig cent gekregen. En dat van een fabrieksarbeider. Wij maakten daar in die tijd geen economische of sociale bedenkingen over. We waren blij. En het ging de spaarpot in.

Het gebeurde soms dat er trouwers vergeten waren om iets te geven. Remi, de koetsier, die zijn pappenheimers kende, vroeg dat nogal eens. En als het zo was, stak hij het ene uiteinde van zijn zweep in de hand van een misdienaar en een tweede kreeg het andere eind, zodat de kerkdeur afgespannen was. Dat noemde men "stroppen". Ook de gierigste boerenzoon begreep dat en tastte in zijn broekzak. Maar eigenlijk mocht dat niet. De pastoor was daar niet mee gediend en ons moeder heel zeker niet.

Ziekte en Dood

In de tijd dat de Caritate nog niet geïnstitutionaliseerd was zoals nu, bestond ze en bloeide ze te lande als een reëel charisma. Was er iemand in nood, hij werd geholpen. Was er iemand ziek, men ging poolshoogte nemen, diensten aanbieden, helpen waar het moest. En niemand bezocht een zieke met lege handen. O neen, bloemen werden er nooit meegebracht. Maar wel een brood, een doos suiker, een zelfgebakken koek en ons moeder nam voor de herstellende gewoonlijk een fles rode wijn mee. "Dat maakt u kloek" zei ze.

Als kleine misdienaar had je met dat alles niet veel te maken. Maar je wist wel in welke huizen langdurig zieken of ouden van dagen waren, want rond de hoogfeesten van het kerkelijk jaar werd de "hoogdag" gedragen. En dan gebeurde het dat je mee moest in de plaats van de koster.

Je kreeg de hele grote zeskantige koperen lantaarn in de handen geduwd, en je moest die dragen zoals je een emmer draagt. In de andere hand de luidklinkende- en aan haar timbre door iedereen gekende "berechtingsbel".

Alvorens te vertrekken luidde de kerkklok driemaal drie korte slagen. De mensen kenden dit signaal en wisten dat de Heer nu zijn ronde begon. De misdienaar voorop in roket, gevolgd door de priester, evneens in koorhemd met stool en velum, waaronder hij de pyxis droeg, stapten de dorpsstraat in en de bel sloeg om de vijftien stappen drie korte slagen. Alle huisdeuren die

gingen dan open en de mensen knielden op de stoep en sloegen een kruis want "de Heer ging voorbij".

In de winter was dit een eigenaardig zicht, die rechthoekige lichtvlekken in de donkere straat. En al tintelden je kleine handen van de kou, toch had je nog oog voor de schoonheid en oor voor de stilte waar je doorstapte in deze bijzondere tocht.

Als het zomer was (bv. rond Pinksteren of half oogst) had je het tableau van bomen, bloemen en dieren. Dan was het alsof je door spetterende kleurenbogen stapte, opgeluisterd door het concert van lijster, vink of merel. En dan kwam er een zalig gevoel in je hart omdat je hier, in dit gigantisch tafereel, de kleine heraut mocht zijn van Hem die naar de sukkelaars gedragen werd.

Vele vrouwen hadden het hofpad versierd met wit zand waarin er figuurtjes waren getrokken. Ook waren er nu en dan bloemperkjes aangelegd, waar je als dienaar eerbiedig rond stapte maar waar de pastoor parmantig instapte. Dat was trouwens door die vrouwen zo bedoeld.

Aan de voordeur zette je je netjes op de knieën. De pastoor ging binnen en je volgde dan op de voet. Hij kende het huis en de weg. Soms zat de zieke in de zetel achter de plattebuiskachel maar soms ook lag hij op de voutekamer.

Bij het binnenkomen begroette de priester de knielende huisgenoten met: "Pax huic domui" (Vrede zij in dit huis) en dan antwoordde je luid: "Et omnibus habitantibus in ea" (En aan allen die er in wonen).

Bij de zieke stond klaargezet: een tafeltje met een wit kleedje erop, een kruisbeeld met twee brandende kaarsen en een potje met wijwater en palmtakje. De communiegebeden werden gezegd. Jij rammelde uw "confiteor" af en na het gebruikelijke ceremonieel ging de kleine stoet verder, naar een volgende lijdende mens. Ik heb ze steeds vredig en gelukkig gezien als Onze-Lieve-Heer bij hen kwam.

De berechting dat verliep zo.

Dat kwam altijd onverwacht. Eens zelfs werd ik bij de meester uit de klas geroepen om mee op te stappen omdat de koster (die gewoonlijk meeging) niet thuis was.

De sfeer was in de ziekenkamer wel heel anders dan bij "het hoogdag dragen". Nu werd er stil geschreid. Familieleden en buren stonden rond het bed waarin een wassen pop lag te hijgen. Bij de zalving der zintuigen was altijd een bezorgde vrouw aanwezig om een handje toe te steken. Zo'n berechtiging duurde vrij lang en je moest veel latijn prevelen en antwoorden, maar dat gebeurde steeds met grote ernst en toewijding omdat je bewust was van het gewicht van het ogenblik.

Eens hebben we een vrouw berecht die in een klein kamertje, waarin op de koop toe nog veel volk stond, lag te sterven. Met haar laatste krachten huilde zij en vloekte als een ketter. De pastoor zette de pyxis ergens neer en joeg de hele meute de kamer uit. Mij ook. Na korte tijd zijn we terug opgestapt naar de kerk. En O.L. Heer keerde ook weer mee. 's Avonds al was de vrouw overleden. Met zo iets liep je dan wel enkele tijd in je kop en je vindt er geen aanknopingspunt voor.

Wat kan het leven ingewikkeld zijn !

Begrafenis

Als een parochiaan ter ziele was werden de doodsklokken geluid. En aan dat luiden wist iedereen om welk uur de begrafenis zou plaats grijpen. De klokkeluider luidde dan met "pozen". Dit begon met drie maal drie korte tekens en dan enkele minuten aan één stuk door om met dezelfde drie maal drie te eindigen. Dit was een "poze" en voor de dienst van half negen was zo éne voldoende. Voor negen uur waren twee, halftien drie, enz... Tien uur en half elf waren totaal uitzonderlijk.

Na de ochtendmis van half zeven werd aan de misdienaars opgedragen het kruis en de vlaggen te gaan plaatsen aan het sterfhuis. Dat lag soms een half uur buiten de dorpskom en we moesten te half negen op de schoolbanken zitten. Dus, met ons drieën, de twee opgerolde zwarte vaandels en het lichte koperen kruis onder de arm op weg.

Het was met bonzend hart dat wij aan het huis met de gesloten blinden aanklopten. Want we moesten onze boodschap perfect uitvoeren: "Marie, wilt ge 's avonds alles binnen zetten en ook als het regent ?". En dan ontrolden we de vlaggen en we plaatsten ze weerskanten van het kruis tegen de blinden van de sterfkamer. Daar stonden ze drie dagen, tot de begrafenis.

Eenieder die daar voorbij ging nam tenminste zijn muts af en sommigen prevelden een gebed. Dokkerende karren reden iets trager om het geluid wat te dempen. Het was daar in die omgeving anders dan anders.

Mensen gedragen zich echter soms heel eigenaardig.

Julie van de garde was gestorven. Zij woonde met hem sinds jaren in een vrij groot huis dat kinderloos was gebleven. Ze waren allebei stokoud.

Wij hadden daar gewoontegetrouw de vlaggen geplant en het kruis. Het huis stond langs de straat en het was midden in de zomer. Toen we van school kwamen om vier uur zagen we een niet alledaags tafereel. De deur van de garde zijn huis stond open. De zon kletste gulpen gouden licht binnen op de doodskist van Julie, die in de keuken op twee stoelen stond. En de garde zat onder één van de vlaggen, met zijn rug tegen de muur, genietend van 't zonneke, een appel te schillen... Dat kwam ons toch vreemd voor !

In de tijd die verliep tot de begrafenis werden familieleden en kennissen door de oudste zoon of een dicht familielid dan persoonlijk uitgenodigd naar de uitvaart. Dit werd soms een lastige tocht, omdat iedereen klaarstond met een "druppel" om moed te geven.

De buurvrouwen zorgden voor de rozenkrans. In het sterfhuis zelf heb ik die nooit weten bidden. Wel 's avonds in de kerk. En er was altijd veel volk.

Bij het hek van het sterfhuis lag soms een kruis op de grond, gemaakt uit twee arm-dikke bundels roggestro. Er bovenop lag een baksteen, wellicht om het wegwaaien te beletten. Dit gebruik was aan het verdwijnen.

De dag van de begrafenis was voor ons een welkome dag. Dat was de enige keer dat we niet om zes uur 's morgens uit het bed gehaald werden. Stond het sterfhuis ver van de kerk en was de begrafenis bv. om negen uur, dan moest je om acht uur op pad en om half negen ter plekke zijn. Daar was het gewoon-

lijk een bedrukte maar ook drukke bedoening. Mannen uit de onmiddellijke buurt hadden voor de draagstoel gezorgd. Zij stonden in hun zwart, verschoten en veel te klein geworden pak bij de deur te wachten. Binnen in het huis hoorde je dan allerlei gedempte geluiden. Ik had toen reeds stukjes Gezelle gelezen en herkende dat alles telkens opnieuw. Aangezien er een half uur moest gestapt worden, kwam om half negen de oudste der dragers in beweging. Hij ging binnen en vroeg aan het gezinshoofd: "Is het met uw goedkeuring dat wij nu opstappen ?". Na een bevestigend antwoord of goedkeurende hoofdknik verdwenen de vier dragers in de kamer en kwamen terug met de blank-houten lijkkist die op de berrie werd geplaatst en bedekt was met de zwarte pelder met zilveren kruis. Zij zetten hun schouder onder de vier uiteinden en zo verrees boven de koppen de zwarte kist, voeten naar voor. Wij drie in zwarte soutane en wit koorhemd openden de stoet, met het kruis tussen de twee vlaggen.

Zo werd destijds een held uit het slagveld gedragen. Alleen de symboliek is het bedenken waard. Hoe diep wortelen de geplogenheden in hart en geest.

Wanneer het mooi weer was viel de tocht voor ons, knapen, nogal mee. Maar bij striemende regen, ijzige vorst of gierende wind hebben we vaak een kruisweg gegaan. Vooral de vaandels, twee meter boven onze kinderkop en ruim een vierkante meter groot, waren als zeilen van een schip waarvan wij de fragiele masten waren.

Ging men voorbij een veldkapel of veldkruis, dan werd halt gehouden. Iemand las de vier akten en de stoet zette zich weer in beweging.

Bij de ingang van de dorpsstraat stonden de priesters (celebrant in albe en koorknaap en assistenten in dalmatiek) reeds te wachten. De koster, in soutane en koorhemd, bood de kwispel aan. De neergezette kist werd gezegend. De koster zette het "Miserere" in en terwijl de klok luidde ging het kerkwaarts. Alle huizen bleven potdicht maar de gordijntjes bewogen.

Een begrafenisdienst duurde twee uur. Want men moest twee of drie nocturnen zingen en dan de lauden voor men aan de mis begon. Dat deze koorzangen niet steeds door eerste keuze zangers werden uitgevoerd is duidelijk. Maar het meevoelen, de wijding, de diepe religiositeit die, gedragen op de gregoriaanse melodie, de kerk overspoelde, was een hele moderne compositie waard. De mensen gingen tot Onze-Lieve-Heer met hun hart. Het "wij zijn met ons hart bij de Heer" was toen een realiteit en zij geloofden zonder te moeten zien.
Met het "in paradisum" eindigde de dienst.

De kist die met de voeten naar het altaar stond werd nu gekeerd om uitgedragen te worden. En weer werd het een zegetocht van een held. Hij werd uit het strijdperk gedragen, verheven boven de hoofden van de volgende zwijgende menigte.

Weerom de misdienaars met de vlaggen en het kruis voorop. Dan de zangers die ijverig het "Benedictus Dominus", de lofzang van Zacharias zongen, ingeleid door de heerlijke antifoon "Ego sum". Dan kwamen de priesters met daarna de lijkkist en het volk. Zo ging het naar het kerkhof. Daar was al alles klaar. Na een kort ceremonieel en een gezamenlijke "Onze Vader" werd graf en kist ten afscheid gezegend. Dat wij hier vaak getuigen waren van harde scènes kan men denken. Maar als kind verwerkte je dit wel. Als volwassenen terugdenkend aan die tijd en overwegend de eigen tragische ervaringen, heb je daar zo wel uw eigen gedachten over.

Toen de barones van het kasteel gestorven was gebeurde er iets heel speciaals. Zij werd te half elf begraven maar er was ook een bevel bij: "Veel stro in de koor leg voor de heer en de dam". Wat dat betekende was ons duidelijk de morgen van de begrafenis. Boeren hadden op bevel van de pastoor, mooi uitgedorst roggestro gelegd over geheel de middengang van de kerk. Dit bleek een aloud gebruik te zijn uit de tijd dat in de kerken nog geen tapijten lagen om de voeten van de nobele aanwezigen

warm te houden. Ter zelfdertijd is hier ook sprake van symboliek in verband met "iemand op zijn stro trekken" en "reeuwstro gebruiken". Dit heb ik toch maar een keer beleefd.

Toen we de heraldische tekenen, die aan de kaarsen geknoopt waren, naar het kasteel terug droegen, kregen we van de baron een heel pak chocolade. Dat was voor ons, drie koorknapen, het schoonste feest dat ge u kon voorstellen.

Later werd op het graf een houten kruis aangebracht. Op het met teer bestreken hout werd in wit de naam, geboorte- en de sterfdatum aangebracht. En onderaan in grote letters R.I.P.

Die kruisen stonden daar niet zo heel lang. Vooral omdat dan de grafmaker soms zijn koe liet grazen op het kerkhof. Hij vond dat veilig want zij kon daar niet weg. En iedereen zweeg en liet gebeuren...

De tijden veranderen...

...De mensen veranderen !

Dit alles is maar goed. Wij zijn verplicht door wijze evolutie het beste na te streven. Er zijn echter op de waardeschaal voor het leven, waarden met een eeuwigheidskarakter. Hieraan iets veranderen is de pyramide op haar kop zetten.

Wie zin heeft voor volksgebruiken of folklore die kan enkel maar spijt hebben dat er op dit gebied zoveel moois verloren gaat.

Moge het op papier brengen van ervaringen, die meer dan een halve eeuw oud zijn, een poging zijn om die dingen in ons cultuurpatrimonium te bewaren.

Onze grote Albert Servaes en ook Th. Verstraeten hebben de levensmomenten waarover hier sprake in duidelijke taal geschilderd.

Het zou de moeite lonen een tentoonstelling te wijden uitsluitend aan dit thema.

't Wildenest te Melle

Mededeling

Bij besluit van de Oostvlaamse Provincieraad, dd. 17 juni 1988, werd aan de hr A. De Baets, mede-oprichter van onze Heemkundige Vereniging "De Gonde" en Conservator van Het Gemeentelijk Museum van Melle, de titel van Ere-Provincieraadslid toegekend.

Onze oprechte gelukwensen
Namens "De Gonde" - Melle

Cursusboek "OUD SCHRIFT"

Vele genealogen en heemkundigen ondervinden regelmatig moeilijkheden bij het ontcijferen van oude dokumenten. Om aan dit probleem enigszins te verhelpen verschijnt eind dit jaar een cursusboek waarin op een systematische wijze het schrift in zijn evolutie van de 14de tot en met de 18de eeuw wordt ontleed. De vele voorbeelden, met voor iedere periode een uitgewerkt alfabet, maken het geheel erg aanschouwelijk. In afzonderlijke hoofdstukken wordt nader ingegaan op de parochieregisters en op de registers van de burgerlijke stand. Als toemaatje krijgt de lezer een lijst, voorzien van enige verklaring, m.b.t. termen, uitdrukkingen, alsook getallen en dies meer. Een aanrader dus voor wie niet zo vertrouwd is met het schrift van onze voorouders.

De auteur is A. De Baets. Reeds jarenlang is hij lesgever in oud schrift voor de Vlaamse Vereniging van Familiekunde (V.V.F.) en deed ook heel wat practische ervaring op in menig archief.

Inlichtingen: Gemeentelijk Museum - Melle.
Dokumentatiecentrum
Brusselsesteenweg 395 - 9230 MELLE
Tel. (091) 52 26 47

Bestellen: door storting van 450 F. (+30 F. verzendingk.) op rekening 448-3586321-38 van de Heemkundige Vereniging "De Gonde", Tuinstraat 71 - Melle

Lant- ende

Ghewestboeck

vande

prochie van Melle

ten jaere

1751 ende 1752

zie begin in vorige uitgave

195

Judocus Criel met een bosselken in proprieteijt gheleghen als voren O. de volghende S. de pensionaeris van heurne W.de voorgaende N. den waeghenslach groot 67 roeden prijs ten dwt op 4 d. gr. comt L. 0-2-8-2

196 - folio 26

Jacobus Noppe in pachte vanden advocaet Crijper met een partije lants op Olfkenscauter O. de volghende S. den pensionaeris van heurne W. de voorgaende N. de waeghenwech groot 92 roeden prijs ten dwt op 4 d. gr. comt L. 0-3-8-2

197

Niclaeijs Wille in houwelijck met de wed^{e} Jan de Schuijter in pro : van zijne weesen met een partijcken lants N. en O. den waeghenslagh S. den pensionaeris van heurne W. de voorgaende groot 1 dwt 92 roeden prijs ten dwt op 4 d. gr. comt L. 0-7-8-2

198

Franchies van Hecke in pachte van Joff^{en} Vanderburght met een partijcken lants O. de volghende S. de wollewevers W. den wech den selven wech met een hoecxken doorgaende N. den wech ofte d'hoors Adriaen de Smet groot 1 dwt 40 roeden prijs ten dwt op 4 d. gr. comt L. 0-5-7-2

199

de wed^{e} Judocus Hebbe in pachte van d'hoors vanden procureur Vadder met een partije lants O. de volghende S. de wollewevers W. de voorgaende N. den wech ofte d'hoors Adriaen de Smet groot 3 dwt 40 roeden prijs ten dwt op 4 d. 4 gr. comt L. 0-14-8-10

200

de selve wed^{e} met een drijhoekigh partije lants O. de volghende S. de wollewevers W. de voorgaende N. den waeghenwech groot 2 dwt 64 roeden prijs ten dwt op 4 d. gr. comt L. 0-10-6-9

201

Philippus vande Putte in pachte vande weesen Lieven de Meyer de volghende S. de wollewevers W. de voorgaende N. op den waeghenwech groot 2 dwt 64 roeden prijs ten dwt op 4 d. gr. comt L. 0-10-6-9

202

de wed^{e} Judocus Hebbe met een partijcken lants O. de volghende S. de wollewevers W. de voorgaende N. op den wech groot 1 dwt 7 roeden prijs ten dwt op 4 d. gr. comt L. 0-4-3-4
(de partije in texte wort ghebruijckt bij franciscus Verstraete in pachte van Joff^{e} de vidua Scheerens ende sijn abouten als hier onder)

203

Francies Verstraeten met eene partije lants in pachte van joff^{e} Scheirlinck ofte Scheerens O. de volghende S. de wollewevers W. de voorgaende N. de op den wech ofte d'hoors Adriaen de Smet welcke partije opden voorgaenden ghewestboeck niet en wort ghevonden groot volghens s'heeren caerte figurative 1 dwt 33 roeden prijs ten dwt op 4 d. gr. comt L. 0-4-6-0
(dese partije wart ghebruijckt bij de wed^{e} Judocus Hebbe in pachte van .... ende is maer groot volghens dat staet opden ouden lantboeck folio 114 verso tot 112 roeden prijs ten dwt op 4 d. gr. d'aboeten zijn als de voorgaende)

204 - folio 29

den selven in pachte van mijn heer Baereldonck met een partije lants O. de volghende S. de wollewevers W. de voorgaende N. de vijvervelden groot 2 dwt prijs ten dwt op 4 d. gr. comt L. 0-8-0-0

205

den selven in pachte van joff^{e} Scheirlinck ofte Scheirens met een partije lants O. de twee volghende S. de wollewevers W. de voorgaende N. de vijvervelden groot 2 dwt 15 roeden prijs ten dwt op 1 d. 6 gr. tot 1 dwt prijs à 3 d. gr. t dachwant tot 115 roeden comt t'saemen L. 0-6-1-2

206

den selven in pachte van mijn heer Baereldonck met een gebijlde partije lants O. mevrauw Maelcamp ende d'hoors Pieter van Lierde S. de volghende W. de voorgaende N. de vijvervelden groot 2 dwt 97 roeden prijs ten dwt op 4 d. gr. comt L. 0-16-16-6

207

de wed^{e} Judocus Hebbe in pachte van d'hoors Pieter van Lierde met een partije lants N.O. het selve goet V. de waeterloop W. ende N. de voorgaende partije groot 2 dwt 30 roeden prijs ten dwt op 4 d. 6 gr. comt L. 0-10-4-2

208

Pieter Schepens in proprieteijt met een onbehuijsde hofstede nu bosch O. de volghende S. de straete W. de wollewevers ende de voorgaende groot 80 roeden prijs ten dwt op 2 d. gr. comt L. 0-1-9-7

209

de wed^{e} Judocus Hebbe in pachte van d'hoors Pieter van Lierde met een onbehuysde stede alsnu deele lant bosch ende gheweet O. mijn heer Balde S-O de straete W. de voorgaende N. olfkenscauter groot 2 dwt 30 roeden prijs op 4 d. 6 gr. comt L. 0-10-4-2

210

Jacobus de Poorter ende Pieter Schepens in pachte van joff^{e} d'Heijnaert met een partije lants O. mijn heer Caerel Donckt S. de voorgaende W. de volghende N-W den wech groot 1 dwt 94 roeden prijs ten dwt op 4 d. 6 gr. comt L. 0-8-7-9

211

Niclaeijs Wille in proprieteijt van sijne behoude weesen met een partije lants O. de voorgaende S. en W. d'hoors van Lierde N. de wech ofte de vijvervelden groot 1 dwt 3 roeden prijs ten dwt op 4 gr. comt L. 0-4-1-6

212 - folio 30

Marten Coppens in pachte van d'hoors van Lierde met een partijcken lants O. de voorgaende W. de volghende N. de vijvervelden groot 1 dwt 10 roeden prijs ten dwt op 3 d. 2 gr. comt L. 0-3-5-9

213

Jacobus de poortere in pachte van de douariere ende hoors J^{or} Jacobus Maelcamp met een partijcken lants op Olfkenscauter O. de voorgaende S. en W. mijn heer Caerel Donck N. de waeghewech ofte de volgende groot 1 dwt 3 roeden prijs ten dwt op 4 d. 4 gr. comt L. 0-4-5-7

214

den selven in pachte als voren met de vijvervelden groot en cleijn O. en S. Olfkenscauter W. de wed^{e} Adriaen de Smet ende d'hoors Andries Verstraeten groot 4 bunder prijs ten dwt op 5 d. gr. 8 roeden en à 6 d. gr. tot 800 roeden prijs tsaemen L. 4-8-0-0

215

Adriaen Braeckman in pachte vande wed^{e} ende d'hoors Adriaen de Smet met een partije lants aen de vijvervelden ghenaemt het pijpken N-O de voorgaende S. Olfkenscauter N-W joff^{n} vander Burght groot 372 roeden prijs ten dwt op 4 d. gr. comt L. 0-14-10-7

216

Francies van Hecke in pachte van joff^{en} Catharine en Anne vander Burght met een hoeckigh stuck lants ende bosch aan de vijvervelden S-O mevr. Maelcamps ende de voorgaende S-W Olfkenscauter W. de volghende N. den heer Raedt de Jonghe ende de wollewevers groot 4 dwt 96 roeden prijs ten dwt op 5 d. gr. 320 roeden en à 1 d. 6 gr. t dwt tot 176 roeden comt L. 0-18-7-8

217

den selven in pachte als voren met een partije bosch ghenaemt den veltacker N-O de voorgaende S. mijn heer Baereldonck W. den pensionaeris van Heurne N. de volghende groot 6 dwt 30 roeden prijs ten dwt op 3 d. gr. tot 300 roeden ende à 1 d. 6 gr. tot 330 roeden comt L. 0-13-11-5

218

Pieter vande Velde in pachte vande heer Raedt de Jonghe met een planterije ghenaemt den schaepdries O.W. ende N. het selve goet S. de voorgaende groot 6 dwt 43 roeden prijs ten dwt op 3 d. gr. comt L. 0-19-3-6

219

den selven in pachte als voren met een partije bosch ghenaemt de oolijcke bosch O. de voorgaende S. den pensionaeris van Heurne W. de volghende groot 17 dwt 30 roeden prijs ten dwt op 2 d. 8 gr. comt L. 2-6-1-8

220 - folio 31

Adriaen de Geijter in pachte van d'heer Jan Anthone de Deurweerder met een hofstede lant bosch ende gheweet O. de volghende ende de voorgaende S. den pensionaeris van Heurne W. den rodtschen heirewech N. het ghescheet jeghens Gentbrugghe groot 48 dwt 70 roeden prijs ten dwt op 12 gr. comt L. 2-8-9-0

221

Francies van Hecke in pachte van don Philippus Melchior Emanuel de Vilegas heere van Cherscamp met een stuck lant ghenaemt de coeweede O. en S. de volghende N. de straete groot 2 dwt 50 roeden prijs ten dwt op 5 d. gr. comt L. 0-12-6-0

222

den selven in pachte als voren met sijn behuijsde hofstede en het Vaernix-velt daer aen gheleghen N. de voorgaende ende de straete N.O. een andere straete O. de volghende S. het oolijcken bosch W. de deurweerder groot 8 dwt 62 roeden prijs ten dwt op L. 1-5-10-1

223

den selven in pachte vanden selven met een eeckel veldeken ende het eijken O. en S. den raetsheer de Jonghe W. de voorgaende N. de straete groot 3 dwt 71 roeden prijs ten dwt op 1 d. 6 gr. comt L. 0-5-6-9

224

Pieter vande Velde in pachte vanden heer Raet de Jonghe met een partije jeghens het hof N.O. ende S. het selve goet W. de voorgaende groot 2 dwt 92 roeden prijs ten dwt op 5 d. gr. comt L. 0-14-7-2

225

den selven in pachte met een behuijst pachthof ghenaemt het hof te peghem met den bogaert S-N daer aen gheleghen N-O de straete voorts al t'selve goet groot 3 dwt 90 roeden prijs ten dwt op 6 d. groten comt L. 1-3-4-10

226

den selven in pachte als voren met den cleijnen vooracker recht over het hof O. desen goede S. de straete N. de volghende groot 2 dwt 28 roeden prijs ten dwt op 4 d. 6 gr. comt L. 0-10-3-1

227

Pieter de Buck in pachte van ... met een partije lants ghenaemt het bunder O. de volghende S. de voorgaende W. de straete N... groot 4 dwt 44 roeden prijs ten dwt op 4 d. gr. comt L. 0-17-9-1

Peteghem cauter

228 - folio 32

Pieter vande Velde in pachte vanden heer Raet de Jonghe met den grooten vooracker O. en S. het selve goet W. de twee voorgaende N. de wed^{e} ende hoors Adriaen de Smet groot 12 dwt 40 roeden prijs ten dwt op 3 d. gr. comt L. 1-17-2-5

229

den selven in pachte als voren met Peteghemcauter over weder zijden van de dreve O. den hautacker S. de suttervelde W. aen den wal van het pachthof N. den mussenbosch ende het iedervelt ? een hoeck doorsneden met den steenwech groot naer aftreck vanden selven steenwech tot 105 roeden blijft 46 dwt en 90 roeden prijs ten dwt op 4 d. 6 gr. comt L. 10-10-3-3

230

Francies van Hecke in pachte van d'hoors Andries Verstraeten met een partijcken lants in peteghem cauter rondt ghelant het goet vanden raetsheer de jonghe groot 1 dwt 37 roeden prijs ten dwt op 4 d. 6 gr. comt L. 0-6-2-0

231

Pieter vande Velde in pachte vande selven heer Raet de Jonghe met een partije bosch ghenaemt den musschenbosch O.S. ende W. het selve goet N. de wed^{e} ende hoors Adriaen de Smet met den hautacker doorsneden met den steenwech groot naer aftreck van 43 roeden in den selven steenwech tot 400 roeden prijs ten dwt op 1 d. 6 gr. comt L. 0-6-0-0

233

den selven in pachte als voren met het cleijn musschenbosselken O. de voorgaende S. het selve goet W. de volghende N. den hautacker groot 87 roeden prijs ten dwt op 3 d. gr. comt L. 0-2-7-4

234

den selven met het musschen veldeken in pachte als voren O. de voorgaende S. de hoors Andries Verstraeten W. de waeghewech N. joff^{en} vander Burght groot 1 dwt 52 roeden prijs ten dwt op 3 d. gr. comt L. 0-4-6-9

235

Adriaen Braeckman in pachte van d'hoors ende wed^{e} Adriaen de Smet met een stuck lants in het cauterken met diversche bijlen O. de voorgaende ende de waeghe wech S. de volghende W. joff^{en} vander Burght N...
groot 5 dwt prijs ten dwt op 4 d. gr. comt L. 1-0-0-0

236

den selven in pachte als voren met een partijcken lants ghenaemt het iedervelt . S. de volghende W. het selve goet met vleesschouwers stuck N. de voorgaende groot 1 dwt prijs ten dwt op 4 d. 2 gr. comt L. 0-4-2-0

237 - folio 33

Francies van Hecke in pachte van joff^{en} vander Burght met een parteyken lants oock ghenaemt het iedervelt ? S. den raetsheer de Jonghe W. de wed^{e} ende hoors Adriaen de Smet met de volghende N. de voorgaende
groot 1 dwt 9 roeden prijs ten dwt op 4 d. gr. comt L. 0-4-4-4

238

Jacobus de Witte in pachte van de wed^{e} ende hoors Adriaen de Smet met een partije lants ghenaemt vleesschouwerslant O. de twee voorgaende S. den raetsheer de Jonghe W... N. joff^{en} vander Burght groot 3 dwt 6 roeden prijs ten dwt op 4 d. gr. comt L. 0-12-3-0

239

Jan Wieroock in pachte van ... met een stuck lants O. de voorgaende N. de volghende W. de straete groot 1 dwt 78 roeden prijs ten dwt op 1 d. gr. comt L. 0-7-1-6

240

Jacobus everaert in pachte vande joff^{en} vander Burght met een deel vande vorenstaende partije O. de volghende S. de voorgaende W. de straete N. mijn heer Sr Vaast groot 1 dwt 82 roeden prijs ten dwt op 4 d. 6 gr. comt L. 0-8-2-3

241

Francies van Hecke in pachte vande joff^{en} vander Burght met een partije lants op het cauterken alsnu bosch O. en S. d'hoors Adriaen de Smet W. de voorgaende N. mijnheer S^{e} Vaast groot 1 dwt 85 roeden prijs ten dwt op 4 d. gr. comt L. 0-7-4-10

242

den selven in pachte van m'heer f^{r} Claude de S^{e} Vaast met een stuck lants met diversche bijlen O. de wed^{e} ende hoors Adriaen de Smet S. de voorgaende W. de volghende groot 2 dwt 74 roeden prijs ten dwt op 3 d. 8 gr. comt L. 0-10-0-6

243

Judocus van Teemsche in pachte vanden selven de S^{e} Vaast met een hofstede ende lande S. joff^{en} vander Burght W. de straete en het vissevelt O. de voorgaende ende joff^{en} vander Burght groot 6 dwt 59 roeden prijs ten dwt op 5 d. gr. comt L. 1-12-11-5

244

Jacobus de Witte in pachte vande wed^{e} ende hoors Adriaen de Smet met een partije lants over de straete O. de selve straete S. de volghende W. Sr Judocus Sunaert N. d'hoors Jan de Schuijtter groot 1 dwt 33 roeden prijs ten dwt op 5 d. gr. comt L. 0-6-7-10

245 - folio 34

Jacobus Everaert in pachte van joff^{en} Anne ende Catharine vander Burght met een stuck lants ghenaemt het vissevelt O. de straete S. de volghende N. de voorgaende groot 1 dwt 29 roeden prijs ten dwt op 5 d. gr. comt L. 0-6-5-5

246

den selven in pachte als voren met een behuijsde hofstede O. de straete S. en W. Sr Judocus Sunaert N. de voorgaende groot 3 dwt 50 roeden prijs ten dwt op 6 d. 8 gr. comt L. 1-1-0-0

247

Jan Wieroock in pachte van Sr Judocus Sunaert met een hofstede O. de straete S. de volghende W. het selve goet N. de voorgaende groot 1 dwt 82 roeden prijs ten dwt op 4 d. 6 gr. comt L. 0-8-2-3

248

Pieter de Buijck in pachte van ... met een stuck lants ghenaemt het groot-bunder O. en S. de straete W. de volghende N. de voorgaende groot 5 dwt prijs ten dwt op 5 d. 1 gr. comt L. 1-5-5-0

249

Adriaen Braeckman in pachte vande wed^{e} ende hoors Adriaen de Smet met een hofstede ende lande daer aen gheleghen O. de voorgaende S. en W. de straete N. de volghende groot 3 dwt prijs ten dwt op 6 d. gr. comt L. 0-18-0-0

250

Jan Wieroock in pachte van d'heer Judocus Sunaert met een weede ende bosch O. het selve goet met d'hofstede S. de voorgaende W. het ghescheet jeghens Gentbrugghe N. d'hoors Jan de Schuyter groot 3 dwt 66 roeden prijs ten dwt op 2 d. 6 gr. comt L. 0-9-1-10

251

Jacobus de Witte in pachte van d'hoors Jan de Schuijter met een stucxken lants in de drooghe weede S. het vitsevelt W. het ghescheet jeghens Gentbrugghe N. de volghende O. de straete groot 1 dwt 86 roeden prijs ten dwt op 5 d. gr. comt L. 0-9-3-7

252

Jan Vercruijsse in pachte van Joff^{en} vander Burght met een stucxken lant in de drooghe weede ende vanghenisse O. de straete S. de voorgaende W. in het ghescheet vande prochie N. de volghende groot 1 dwt 88 roeden prijs ten dwt op 5 d. gr. comt L. 0-9-4-5

den selven in pachte van zijn vader Jooris Vercruijssen met een stucxke lant ende weede ghenaemt de drogghe weede O. de straete S. de voorgaende W. het ghescheet vande prochie N. de volghende groot 1 dwt 50 roeden prijs ten dwt op 5 d. gr. comt L. 0-7-6-0

256

den selven in pachte van de joff^{en} vander Burght met een stuck lant ende weede alsnu behuijst O. het coeydreefken S. de voorgaende W. het ghescheet van de prochie N. de volghende groot 1 dwt 50 roeden prijs ten dwt op 5 d. gr. comt L. 0-7-6-0

257

Francies van Hecke in pachte van de heer S^{e} Vaast met een weede ghenaemt baukensweede O. de volghende S. de voorgaende W. ende N. het ghescheet van de prochie groot 5 dwt 54 roeden prijs ten dwt op 3 d. gr. comt L. 0-16-7-6

258

den selven in pachte als voren met twee veldekens S. joff^{en} vander Burght W. de voorgaende N. in het ghescheet vande prochie groot 4 dwt prijs ten dwt op 2 d. gr. comt L. 0-8-0-0

259

Pieter Coolman in pachte van joff^{en} vander Burght met een partije lants en bosch ghenaemt willekensstede alsnu ten deele behuijst S-O de straete W. de voorgaende N. de volghende groot 3 dwt 68 roeden prijs ten dwt op 5 d. gr. tot 258 roeden ende à 1 d. 6 gr. 't dachwant tot 110 roeden comt L. 0-14-6-7

260

PIeter de Geijter in pachte van Francies van Hecke met een hofstede ligghende met een bijl O. de straete S. de volghende W. mijn heer S^{e} Vaast N. de volghende groot 3 dwt 24 roeden prijs ten dwt op 4 d. gr. comt L. 0-12-11-6

261

Pieter de Buck in pachte van ... met een stuck lants O. de straete S. de voorgaende W. mijn heer de S^{e} Vaast N. de volghende groot 2 dwt 50 roeden Prijs ten dwt op 2 d. gr. comt L. 0-5-0-0

262

den selven in pachte als voren met een partije ghenaemt het reepken S. de straete ende de voorgaende W. mijnheer S^{e} Vaast N. de volghende en het ghescheet jeghens Gentbrugghe O. den ouden heirewech doorsneden met den steenwegh groot na aftrek van 22 ½ roeden ligghende in den selven steenwech 6 dwt 17 roeden en alf prijs ten dwt op 2 d. 4 gr. comt L. 0-14-4-11

263 - folio 36

den selven noch in pachte als voren met een weedeken O. den ouden heirewech S. de voorgaende W. ende N. het selve goet op Gentbrugghe oock doorsneden met den steenwech groot met aftreck van 2 roeden afghenomen van den selven steenwech 1 dwt 58 roeden prijs ten dwt op 4 d. gr. comt L. 0-6-3-10 verspringht over de straete suijtwaert

264

Jan vanden Baere in cheijnspachte van het clooster van Nieuwenbossche met een hofstede O. ende S. mijn heer de S^{e} Vaast W. de straete N. de volghende groot 3 dwt prijs ten dwt op 4 d. gr. comt L. 0-12-0-0

265

Adriaen van Gansberghe in pachte van de V^{ia} d'heer Jacobus van Deijnse met een onbehuijsde hofstede O. de volghende S. de voorgaende W. ende N. de straete groot 3 dwt 85 roeden prijs ten dwt op 4 d. 6 gr. comt L. 0-17-3-11

266

Pieter van Heemschoot in pachte van Pieter de Buijck met een stuck lants in den ouden bogaert O. de volghende S.... vandr Beken W. de voorgaende N. de straete groot 2 dwt 98 roeden prijs ten dwt op 4 d. 6 gr. comt L. 0-12-11-6

267

Adriaen van Gansberghe in pachte vande wed^{e} Jaques van Deijnse met een deel van een partije lants daer den steenwech doorlight ghenaemt d'oude Stede alsnu O. den steenwech S. de volghende W. de voorgaende N. den wech groot 2 dwt 20 roeden en alf prijs ten dwt op 4 d. gr. comt dit naer aftreck van 101 roeden en alf voor den steenwech L. 0-8-9-10

268

Pieter de Buyck in pachte van ... met een partije lants in het cauterken O. joff^{en} vander Burght S. de wed^{e} ende hoors Adriaen de Smet W. mijn heer S^{e} Vaast N-W de twee voorgaende den steenwech op eenen hoeck daer door ligghende groot naer aftreck van 63 roeden ligghende op den selven steenwech 10 dwt 71 roeden prijs ten dwt op 4 d. gr. comt . L. 2-2-10-1

269

Francies van Hecke in pachte van joff^{en} vander Burght met een stuck lant ghenaemt den grooten reep O. de wed^{e} ende hoors Adriaen de Smet met den hautacker S. den heer Raet de Jonghe W. de voorgaende N. de volghende den steenwech hier door ligghende groot naer aftreck van 48 roeden ligghende in den selven steenwech 498 roeden prijs ten dwt op 4 d. gr. comt

L. 0-19-11-0

270 - folio 37

den selven in pachte van mijn heer p^{r} Claude S^{e} Vaast met een stuck lants daer placht te staen de linde met seven hoofden O. den heirewech S. het vrijstuck S-W de voorgaende N. het straettien ofte de volghende groot 1 dwt 95 roeden prijs ten dwt op 3 d. 6 gr. comt . L. 0-6-10-0

271

Adriaen van Gansberghe in pachte van de V^{ia} d'heer Jaques van Deynse met een deel van twee partijen lants in reijntiens stede N-O den ouden heirewech S-O het straettien ofte de voorgaende W. ende N. J^{or} Joseph Veranneman met devolghende groot 3 dwt 87 roeden prijs ten dwt op 4 d. gr. tot 225 roeden ende à 3 d. gr. tot 162 roeden comt L. 1-3-0-6

272

J^{or} Joseph Veranneman in propriepteijt met een partije lant ende een deel bosch in reijntiens stede ende d'oude stede ligghende met een bijl O. den ouden heirewech ende de voorgaende S-O aen het straettien nu W. den steenwech N. de straete groot 5 dwt 77 roeden prijs ten dwt op 4 d. gr. comt verspringht op d'oostzijde van den heirewech L. 1-3-0-6

273

de wed^{e} ende hoors Adriaen de Smet in proprieteijt met een behuijsde hofstede ghenaemt hemelrijck N. en O. de volghende S. de straete W. de oude heirewech groot 2 dwt 22 roeden prijs ten dwt op 4 d. gr. comt L. 0-8-10-7

274

J^or Joseph Veranneman met zijn speelgoet wallen bogaerden dammen planterijen sterren en andersints O. de twee volghende S. de straete ende de voorgaende hofstede W. den ouden heirewech N. in het ghescheet jeghens Gentbrugghe voor desen ghestaen in neghen arles
tsaemen groot 11 bunder 1 dwt 21 roeden prijs ten dwt
270 roeden à 1 d. gr. 412 roeden à 2 d. 6 gr. 518 roeden à 3 d. 6 gr.
911 roeden à 4 d. gr. 824 roeden à 4 d. 4 gr. 319 roeden à 5 d. 4 gr.
400 roeden à 3 d. 6 gr. 787 roeden à 3 d. gr.comt tsaemen L. 7-19-4-8

275 - folio 38

den selven in proprieteijt met een weede genaemt de weveren bosch O. de braemackers S. de volghende noch S. ende W. den selven met de voorgaende N. het gescheet jeghens Gentbrugghe zijnde een gebijlde partije
groot 7 dwt 27 roeden prijs ten dwt op 2 d. 6 gr. comt L. 0-18-2-1

276

Geeraert Verstraeten in cheynse in cheynse van daelmoessenije van sinte baefs met een meersselken oock ghenaemt den weverenbosch O. de volghende S. den wech W. ende N. J^or Joseph Vernaneman
groot 1 dwt 75 roeden prijs ten dwt op 5 d. 4 gr. comt L. 0-9-5-1

277

de wed^e Adriaen de Smet in pachte van de heere van Lichtervelde met de braemackers O. Jacobus de Poortere causa uxoris S. de straete ofte wech W. de voorgaende ende mijn heer Veranneman N. de reste vande partije ligghende op Gentbrugghe groot op dese prochie 20 dwt prijs ten dwt op 6 d. gr. tot 1800 roeden en à 1 d. 8 gr. tot 200 roeden comt L. 5-11-4-0

278

Jacobus de Poortere in proprieteijt causa uxoris met een partije lants ghenaemt het conincxdonck O. de schelde W. de voorgaende N. in het Ghescheet jeghens Gentbrugghe
groot 6 dwt 27 roeden prijs ten dwt op 6 d. gr. comt L. 1-17-7-6

Vervolg in volgend nummer

met
ZOVEEL

bent U

een gans jaar LID

van onze

Heemkundige Vereniging

"De Gonde"

BESTUUR HEEMKUNDIGE VERENIGING "DE GONDE,,

Voorzitter : De Heer P. DEN HAESE
Geraardsbergsesteenweg 7
9230 MELLE

Ondervoorzitter : Mej. G. DE SMET
Van Crombruggestraat 32
9000 GENT

Secretaris : De Heer D. LEMMENS
Schauwegemstraat 9
9230 MELLE

Penningmeester : De Heer O. DE BACKER
Tuinstraat 71
9230 MELLE

Conservator-archivaris : De Heer A. DE BAETS
Klinkerlaan 23
9230 MELLE

Ruiladres:

Gemeentelijk Museum
Brusselsesteenweg 395
9230 MELLE

Grafische vormgeving:
De Heer Geo DE POORTER, Kruisstraat 33 - 9230 MELLE

Offset-druk. Danny Bosschem